אשכולות

בדרך ארץ. מורשת.

גליון 3

כסלו תשפ"ז | נובמבר 2026

3
הכוח המופלא של חברון
| הרב אברהם יצחק שורץ

14
לב הארץ שער השמים
| גרשון בר כוכבא

כניסת שבת פרשת חיי שרה

קריית שמונה 16:12 | חיפה 16:17 | תל אביב 16:26 | ירושלים 16:10 | באר שבע 16:29 | שדרות 16:29

"ויקרא שמה - שרה"

הרבה שנים לקח לי להתחבר לשם שלי, שרה; כילדה הרגשתי שזה שם של סבתות, שמי המלא היה אז: שרה כהן ותמיד כשהגעתי לקופת חולים, לדוגמא, היו לפחות עוד חמש נשים בשמי ולא בגילי... כשגדלתי הבנתי את המשמעות, את החיבור לשרשרת הדורות ואת הזכות להיקרא כך.

רבים שואלים, למה הפרשה בה קוראים על מות שרה, נקראת חיי שרה ועונים על כך כי הפרשה הזו מלמדת על החיים המלאים שהיו לשרה - הכנסת אורחים, עזרה לזולת, השותפות שלה לעמידה בניסיונות של אברהם... ובנוסף לומדים מזה על המורשת שלה שמוסיפה להתפתח גם אחרי מותה ויש לה המשך ונוכחות גם בימינו.

מי שנושאת את השם שרה יכולה להיות גאה בתפילות הפנימיות שהוריה נשאו עם נתינת השם - הם איחלו לה חיים של משמעות והמשכיות מאימהות האומה דרך אימהות המשפחה לחיים של עשייה ושליחות, של 'חיים'!

פרשת חיי שרה מחזירה אותנו אל הלב הפועם שלנו - אל עיר האבות והאימהות - חברון. בעלון זה ייחשפו בפניכם רבדים שונים של חברון וסביבותיה וביניהם סגולת התפילות, חיבורים מיוחדים, חלוציות, תכונת האומץ והעזרה לחלשים שהופיעו כאן עוד בתקופת התנ"ך ומתגלות בעוצמה גם בימינו ואפילו פסק הלכה היסטורי שיצא מחברון ומשפיע עד היום...

מזמינה אתכם לצלול אל דפי העלון, להתרגש מחברון וכמוני - להתחבר לאימהות האומה ולשורשים.

שרה הרבסט
עורכת

חיבור חזון ומציאות

פרשת חיי שרה היא השער ההיסטורי והרוחני אל העיר חברון. בפרשה זו אנו נפגשים לראשונה ברכש הקרקעי הראשון של עם ישראל בארצו מערת המכפלה אשר בחברון. אברהם אבינו, בצעד המבטא שילוב נדיר של חזון רוחני ומציאותיות ארצית, מתעקש לקנות את המקום "בכסף מלא", ובכך מטביע את החותם הבלתי ניתן לביטול בקשר בין עם ישראל לבין אדמתו.

חברון, כשמה כן היא עיר החיבורים. היא מחברת בין עבר, הווה ועתיד; בין האבות והאימהות הטמונים בה לבין הבנים והבנות הממשיכים את דרכם; ובין השמיים הרוחניים לארץ הגשמית. **אצלנו ב"אשכולות", החיבור הזה הוא לחם חוקנו.** החיבור התורני העמוק לדמויות המופת של האומה אינו נשאר רעיון מופשט, הוא מתורגם למפגש חי, נושם ובלתי אמצעי עם רגבי האדמה, השבילים והמורשת של ארץ ישראל.

כשאנו קוראים על קניית המערה, אנו נזכרים שתפקידנו אינו רק לקרוא או להביט בהיסטוריה, אלא להמשיך ולטוות את חוטי החיבור הללו "דרך הארץ" בלימוד המקורות, באהבת הארץ, ובסיור ברגלינו.

בברכת כהנים באהבה,

דביר כהן,
מנכ"ל "אשכולות"

אשכולות (ע"ר)
מרכזי הסיור והתודעה של ישראל

להצטרפות לקבוצה השקטה לעדכונים
על סיורים ופעילויות של אשכולות:

עלון חודשי | גיליון מס׳ 3, שבת חיי שרה, כסלו תשפ"ז, נובמבר 2026 | אין במאמרים משום המלצות מקצועיות או טיפוליות

© כל הזכויות שמורות, 08-6630030, www.eshkolot-il.com | **דוא"ל לתגובות/הצעות/בקשות: sarah.h@eshkolot.org**

עורכת: שרה הרבסט | **מערכת:** דביר כהן, עינת דנינו, אסף ארזי | **עיצוב:** סטודיו בת עמי | **תמונת השער:** אלימלך קרזן | **הפצה:** מקור ראשון

בעלון נעשה שימוש בפונט BuNoamRaz שעוצב ע"י אלחנן בן אורי ע"פ כתב ידו של נועם רז הי"ד.

ט.ל.ח

תורה ועבודה

■ הרב אברהם יצחק שורץ ■
רב העיר קריית ארבע חברון

הכוח המופלא של חברון

כחצי שנה אחר מאורעות תרפ"ט התקיים בירושלים כינוס אזכרה לנרצחי חברון. הרב קוק נשא דברים, ופרס כמה רעיונות מופלאים ביחס למהותה של חברון. אני מבקש לגעת בשניים מהם. **האומץ** מצד אחד והגבורה **והדאגה לחלשים** מצד שני.

כאשר נשלחו הנשיאים לרגל את הארץ ביקש כלב להינצל מעצת המרגלים והלך להשתטח על קברי אבות. 'כדי להתחזק בכח של נצח ישראל'. מכח זה עמד כלב באומץ מול המרגלים באומרו "טובה הארץ מאוד מאוד". כמו כלב, אנחנו מקבלים מהאבות ומהאמהות שלנו את האמונה שבוודאי ננצח, 'נצח ישראל לא ישקר'.

לפני שדוד המלך נעשה מלך על כל ישראל בירושלים, הוא מלך על יהודה בחברון שבע שנים. ברור שיש כאן מהלך אלוקי שהכשיר אותו למלכות על כל ישראל. יש להבין איזה כח מיוחד יש בחברון שנדרש לבניית המלכות?

כשדוד הגיע לחברון מציין הכתוב שתי עובדות שנראות מוזרות. האחת - שהוא הביא את נשיו לחברון. השנייה - שחייליו לא התגוררו בחברון אלא בסביבותיה. משפחתו של דוד מתגוררת עמו, ומדוע מצויין שחייליו התגוררו מחוץ לעיר? מבאר המלבי"ם, אלו שתי נקודות שדורשות גבורה. בדרך כלל לא מביאים נשים וילדים אל קו האש. כשדוד מגיע לחברון, הוא מכריז: זה ביתי. הנשים והילדים איתי. וממילא גם העובדה השנייה מתבהרת: הכתוב מדגיש שדוד התהלך בחברון כבעל בית, כתושב אמיתי בלי מאבטחים צמודים. את חייליו שלח לגור מסביב לעיר והוא עצמו גר בעיר עם משפחתו. חברון דורשת אומץ ומגדלת את האומץ.

הכח השני המאפיין את חברון הוא דאגה לחלשים. חברון היא אחת מערי המקלט בישראל אליה נסו הרוצחים בשוגג. חברון מקבלת לתוכה גם את אנשי השוליים של החברה. אבא ואמא מקבלים את בניהם באשר הם. חברון דואגת לכולם.

כשמסתכלים על הכוחות המופלאים שיצאו מחברון בשנים האחרונות אנחנו מזהים את שני הכוחות האלה: מצד אחד האומץ: לפחות שניים, שלשה שרים וחברי כנסת תושבי העיר. ובזמן המלחמה - פורום התקווה ופורום הגבורה, של החטופים ושל המשפחות השכולות, הוקמו בשיתוף משמעותי של תושבי חברון, משפחות ליבמן, מור ושני שדחפו את עם ישראל בצורה מופלאה לגבורה ולניצחון.

גם בתחום הדאגה לחלשים בולטת העיר חברון: כאן הוקמו עמותות סיוע מיוחדות לנזקקים מכל הארץ, בהם אירגון להבה- לחילוץ בנות שנפלו אל שכנינו הערבים. וחוננו- סיוע משפטי לנאבקים למען העם והארץ.

בדרך כלל אומץ ודאגה לחלש הן שתי תכונות כמעט מנוגדות. בתכונת האומץ והגבורה, יש הרבה אינדיבידואליזם, כלומר חופש, תעוזה ועצמאות של הפרט. ופחות קשר עממי לציבור הרחב ולחלשים בחברה. אך בחברון חוברות שתי תכונות אלו לבניין המלכות של עם ישראל.

הכוחות המיוחדים של חברון מאז האבות, חוזרים ונעורים בה בימנו ביתר שאת. אנחנו מזמינים את כל עם ישראל לבוא לבקר ולהתחבר. ברוכים הבאים!

בדרך כלל **אומץ ודאגה לחלש**
הן שתי תכונות כמעט מנוגדות,
אך **בחברון חוברות שתי תכונות אלו לבניין המלכות**
של עם ישראל

עציון רייכנר רכז הדרכה מרכז סיור ולימוד 'ביחד ירוחם'

ספינת המדבר

בחודשים הראשונים למלחמה, הוצבתי יחד עם היחידה שלי בדרום הר חברון. יום אחד, כחלק מעוד סיור שגרתי בגזרה, עצרנו לקפה במאגר סמוך ליתיר. לצידנו, התיישב בדואי זקן. מולו בערה מדורה ועל גביה ניצב פינג'אן מחליד. ריח עמוק של קפה בקע ממנו. לאחר שיחה קצרה, **הבדואי הזקן סיפר שיצא למספר ימי שיטוט עם גמלו. הגמל, כך סיפר הוא גאוותו של הבדואי.**

מבחן הגמל

סיפור מציאת כלתו של יצחק, הוא מהסיפורים המשפחתיים המרתקים בספר בראשית. כשניסיתי להבין מי הדמות המרכזית בסיפור, עקבתי אחר מספר הפעמים שאוזכרו הדמויות השונות. הופתעתי. הדמות הנזכרת לאורך הסיפור יותר פעמים מכולם, היא לא יצחק, אליעזר או רבקה. זהו הגמל שמוזכר לא פחות משמונה עשרה פעמים!

יש משהו בדבריו של הבדואי הזקן; בעת העתיקה, נראה הגמל כפלא: יכולתו המופלאה לצעוד אלפי קילומטרים, עם משקל רב ללא מים סקרנו את הקדמונים, ויש שראו בו תופעה מיסטית. לאנשי המדבר היה הגמל מקור חיים: הוא היה כלי תחבורה עבורם, הם אכלו את בשרו, התכסו בצמרו, ומחלב הנאקה שתו והכינו גבינות. **מי שאינו מתגורר במדבר לא מבין את ההערכה הרבה לגמל.**

פה אני רוצה להציע מבט חדש על הפרשה

רבקה מוצאה ממסופוטמיה, ארם נהריים - ארץ הנהרות. זהו חבל ארץ מלא מים בו פחות זקוקים לגמל. ייתכן שאברהם רצה שהכלה המיועדת תבין את החשיבה בבית אברהם, שתכיר את הלך הרוח המדברי, באמצעות הערכה של הגמל.

במבחן שערך אליעזר עבד אברהם לבנות ארם - נהריים, הוא ציפה שלא רק אותו ישקו - אלא גם את גמליו. הוא ביקש לבחור מישהי שגם גומלת חסדים וגם מעריכה את הגמלים. ההבנה של רבקה, את חשיבות הגמלים, נראית לא רק במבחן ההשקיה. כשאליעזר ביקש ללון בבית אביה. היא משיבה תחילה: "גם תבן גם מספוא רב עמנו".

כלומר, רבקה עונה לאליעזר - יש לנו אוכל לגמלים! אתה יכול להיות רגוע. אחר כך היא אומרת "גם מקום ללון" יש מקום לינה גם עבורך. **כך הבין אליעזר שזו הכלה שהוא מחפש ליצחק, כלה שמבינה ויכולה להתחבר למציאות חיים אחרת.**

הגמל, הוא דמות מבחן בסיפור. הוא זה שמוביל את עבד אברהם למציאת כלה ליצחק, באמצעות הגמל, נבדקת ההתאמה ליצחק, והגמל הוא זה שמביא את הכלה עד למקום מגוריו של יצחק, לנישואין עמו ולהקמת בית ישראל.

עינת דנינו
מנהלת פרוייקטים ופיתוח מרכזי תודעה אשכולות

שורות שורות
שרות שרות האמהות שרות

כאשה וכאמא לילדים בתקופתנו, מצאתי עצמי תוהה לא מעט מה הן התחושות והמחשבות המשותפות לנשים והאימהות כולן מדורי דורות, מה הם אותם גורמים משותפים? מה קושר את כולנו כנשים?

פרשת "חיי שרה" מספרת הסיפור של חלק מהאימהות שלנו, אימהות האומה - שהינן קודם כל נשים הנחשבות לדמויות בפני עצמן, עם כוחות, רצונות, מהויות ועומק ושסיפורן מספר את סיפור האומה שלנו.

בשיר "שלוש אימהות" של איה כורם נכתב - "שורות שורות שרות שרות האמהות שרות..."

ביטוי לכך שהאימהות והנשיות הינן שרשרת המבוססת על המשכיות, בניה והתמדה, התמודדות, עקביות, כוח, חוזק והרבה דוגמה אישית.

תפילת האימהות קושרת בין אימהות ונשים מכל הדורות

תחינת האימהות, המקשרת בין אימהות האומה לבין כלל האימהות מאז ומתמיד מביעה את הרצון המשותף לכולן, את התפילה שאימהות ונשים בכל הדורות, ואף בכל העולם, מבטאות: שישמרו ילדנו האישיים וכלל ילדי עם ישראל, שתהא בריאותם הגופנית והנפשית מלאה, שתהא דרכם בחיים טובה, עשירה ומלאה ברכה.

מרכז "פעימה", מרכז תודעה מבית אשכולות, הוא מרכז מבקרות נשי אינטראקטיבי, המזמין כל אשה לפגוש את השרשרת המחברת בין כל הנשים בעולם דרך מסע חוויותי המשלב שיח והיכרות עם ממדים שונים של הנשיות: קשר בין דורי, תפילה, תפקידים, מעברים, אנטומיה, פיזיולוגיה, מחזוריות ועוד. קהלי היעד: אמהות ובנות, נערות, שמיניסטיות, נשים, משפחות והדור השלישי. לפרטים - 052-8250393

בטור הבא נמשיך את המסע בין מרכזי התודעה השונים ונכיר את העשייה הייחודית שלהם בפסיפס המיוחד של עם ישראל.

מדרשת הדרום
מרכז סיור ולימוד

פסח חגיגי במדרשת הדרום

בואו לחגוג את חג הפסח בלב המרחבים הירוקים
בחבל לכיש, עם אירוח מכל הלב

ליל הסדר ושבת חול המועד:
י"ד-י"ז ניסן תשפ"ז 21-24 באפריל 2027
חול המועד ושביעי של פסח:
י"ט-כ"א ניסן תשפ"ז 26-28 באפריל 2027

פנסיון מלא,
תפריט עשיר ומפנק

כשרות מהדרין, ללא קטניות, שרויה,
חג ראשון מצה שמורה

אפשרות
לחדר אוכל פרטי

חדרים נעימים ומאובזרים
מתאימים במיוחד למשפחות

קרבה למסלולי טיול
ופריחה אביבית מרהיבה

הבטיחו לעצמכם חג של שקט ושמחה!

לפרטים נוספים והזמנות:

077-8321002

hazmanot@m-hadarom.org.il

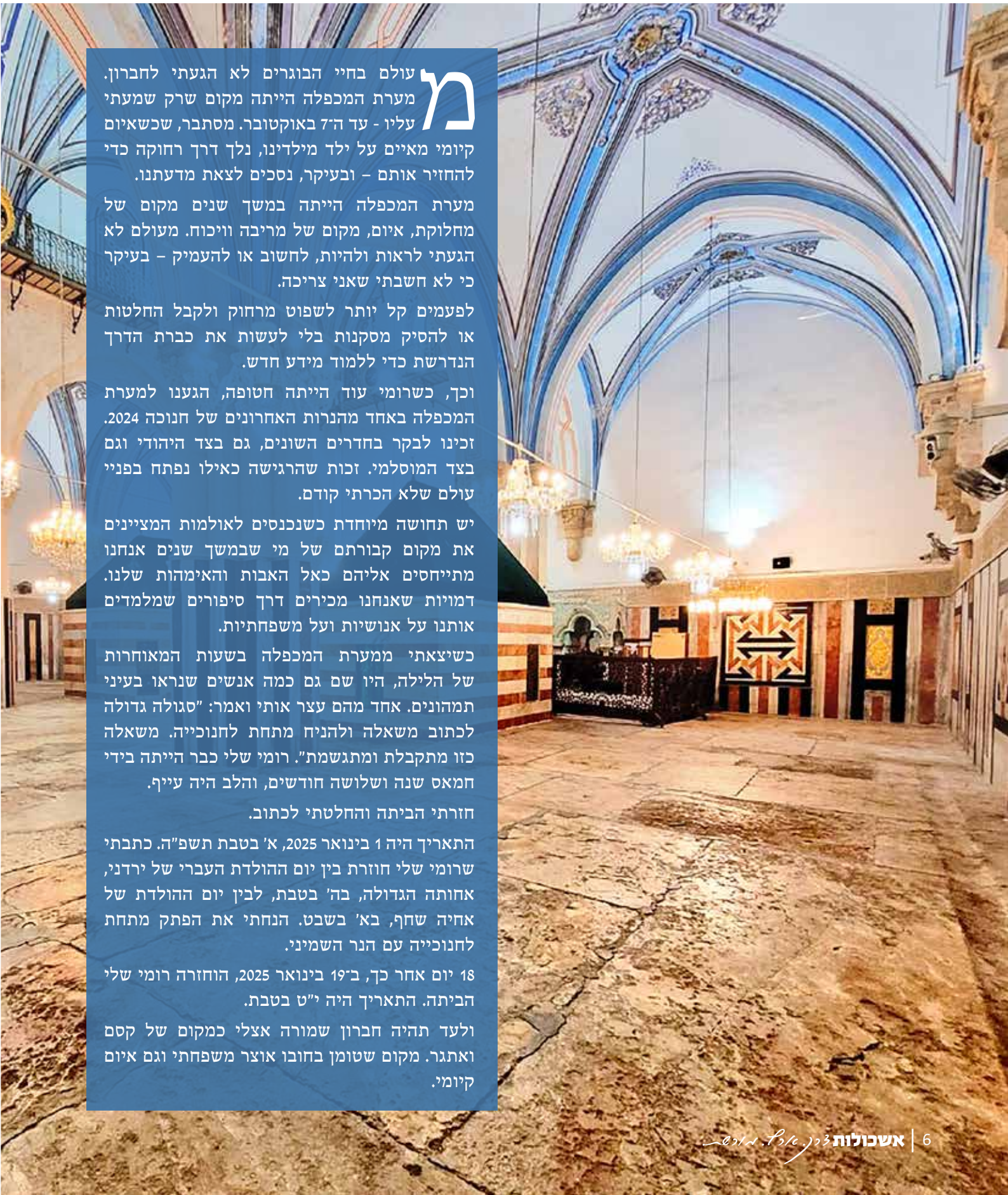
אשכולות
מרכזי הסיור והתודעה של ישראל

עיצוב אלעד 052-3651316

מירב לשם-גונן

חברון - מה שרואים משם לא רואים מכאן

מעולם בחיי הבוגרים לא הגעתי לחברון. מערת המכפלה הייתה מקום שרק שמעתי עליו - עד ה־7 באוקטובר. מסתבר, שכשאיום קיומי מאיים על ילד מילדינו, נלך דרך רחוקה כדי להחזיר אותם – ובעיקר, נסכים לצאת מדעתנו.

מערת המכפלה הייתה במשך שנים מקום של מחלוקת, איום, מקום של מריבה וויכוח. מעולם לא הגעתי לראות ולהיות, לחשוב או להעמיק – בעיקר כי לא חשבתי שאני צריכה.

לפעמים קל יותר לשפוט מרחוק ולקבל החלטות או להסיק מסקנות בלי לעשות את כברת הדרך הנדרשת כדי ללמוד מידע חדש.

וכך, כשרומי עוד הייתה חטופה, הגענו למערת המכפלה באחד מהנרות האחרונים של חנוכה 2024. זכינו לבקר בחדרים השונים, גם בצד היהודי וגם בצד המוסלמי. זכות שהרגישה כאילו נפתח בפניי עולם שלא הכרתי קודם.

יש תחושה מיוחדת כשנכנסים לאולמות המציינים את מקום קבורתם של מי שבמשך שנים אנחנו מתייחסים אליהם כאל האבות והאימהות שלנו. דמויות שאנחנו מכירים דרך סיפורים שמלמדים אותנו על אנושיות ועל משפחתיות.

כשיצאתי ממערת המכפלה בשעות המאוחרות של הלילה, היו שם גם כמה אנשים שנראו בעיני תמהונים. אחד מהם עצר אותי ואמר: "סגולה גדולה לכתוב משאלה ולהניח מתחת לחנוכייה. משאלה כזו מתקבלת ומתגשמת". רומי שלי כבר הייתה בידי חמאס שנה ושלושה חודשים, והלב היה עייף.

חזרתי הביתה והחלטתי לכתוב.

התאריך היה 1 בינואר 2025, א' בטבת תשפ"ה. כתבתי שרומי שלי חוזרת בין יום ההולדת העברי של ירדני, אחותה הגדולה, בה' בטבת, לבין יום ההולדת של אחיה שחף, בא' בשבט. הנחתי את הפתק מתחת לחנוכייה עם הנר השמיני.

18 יום אחר כך, ב־19 בינואר 2025, הוחזרה רומי שלי הביתה. התאריך היה י"ט בטבת.

ולעד תהיה חברון שמורה אצלי כמקום של קסם ואתגר. מקום שטומן בחובו אוצר משפחתי וגם איום קיומי.

אשכולות (ע"ר)

מרכזי הסיור והתודעה של ישראל

לפגוש בדרכים המתעוררות לחיים

לגעת באבנים המספרות על הדורות הקודמים

להתחבר לאנשים במקום בו הלב והארץ נפגשים

בואי להוביל שירות לאומי משמעותי

יום מיונים
במסלול הדרכת טיולים

יום חמישי | ל' בכסלו, 10 בדצמבר 2026

9:00–16:00 | באולפנת אורות מודיעין

רח' נחל צלמון 21, מודיעין

להרשמה סירקי את הקוד או היכנסי לאתר אשכולות

לשאלות ופרטים, גפן:

058-4311444 | **www.eshkolot-il.com**

אשכולות מרכזי הסיור והתודעה של ישראל

@eshkolot17

סטודיו בת עמי

משעים מציונה ברנשה
אמיתי כהנא | מרכז תודעה 'לוקחים אחריות'

איך בונים בלמים? הסוד לשליטה במסך

אנחנו כבר רבע שעה מנסים לתלוש את הילד מהמסך, והוא בשלו: "עוד חמש דקות! רק את השלב הזה ואני מסיים!" העיניים נעולות, האצבעות על העכבר. ומתוך חצי ייאוש, חצי תסכול, אנחנו תוהים: **איך נגיע למצב שהוא פשוט ישלוט בעצמו ויעזוב את המחשב כשצריך? האם זה אפשרי בכלל?!**

אז כן, זה אפשרי. ד"ר ירון סלע מסביר שיש שני "טיפוסים" שנאבקים בתוך הילד שיושב מול המסך: "הילד הממהר" ו"הילד המתכנן". ה'ממהר' מחפש כל הזמן עוד: עוד זמן מסך, עוד ריגוש, עוד דופמין. 'המתכנן' יכול להיות בדיוק מול אותו מסך, אבל מתוך מודעות ושליטה.

אפשר לחשוב על זה כמו מכונית. החלק האחורי של המוח, 'המערכת הלימבית', הוא דוושת הגז שצועקת "אני רוצה, ועכשיו". החלק הקדמי במוח, 'הקורטקס הפרה-פרונטלי', הוא הבלמים, ההגה וה-waze - הוא זה שמתכנן את המסלול ויודע מתי לעצור. אצל ילדים הגז כבר דרוך במלואו, אבל ההגה והבלמים עדיין בהתקנה, ויתפתחו לאיטם עד אמצע שנות העשרים. כשהילד מתקשה לעצור, זה לא שהוא "לא מקשיב". מערכת הבלימה שלו עוד נבנית, **והתפקיד שלנו הוא לעזור לו לבנות אותה.**

איך? יושבים עם הילד לפני שהוא נכנס למסך, ועוזרים לו לשאול את עצמו ארבע שאלות ולענות עליהן בעצמו:

1. **מה אני רוצה לעשות עכשיו במסך?**
2. **כמה זמן אני מתכנן להיות בו?**
3. **מה אני רוצה לעשות אחר כך?**
4. **מה יסמן לי שהגיע הזמן לסגור? (עייפות, רעב, שעון מעורר או קריאה מאמא)**

השאלות האלה נראות קטנות, אבל הן יוצרות משהו גדול: מעבירות את הילד מ"פשוט נסחפתי" ל"אני החלטתי". **וחשוב: אל תתפתו לענות במקומו! כל הקסם יתרחש כשהתשובות יצאו ממנו.** בהתחלה זה ירגיש קצת מלאכותי, אבל אחרי כמה פעמים זה יהפוך להרגל, והילד יתחיל לשאול את השאלות בעצמו, גם כשאנחנו לא נהיה לידו.

רגע! ואם הוא יגיד "אני מתכנן לראות סרטים חמש שעות"?! זה נזק שולי יחסית. חמש השעות של היום יכולות להשתנות כבר מחר, אבל **פה נבנה עמוד שדרה דיגיטלי:** היכולת לתכנן ולשלוט בעצמו; **היכולת הזו תישאר איתו לכל החיים. בעולם שבנוי כדי לגנוב לו את תשומת הלב - אין הרבה מתנות גדולות מזו.**

מעיין בשרי
אילן גאל דור
מנכ"ל ארגון 'גשר' מרכז תודעה ישראלי

השורשים - הבסיס לעתיד המשותף

פרשת חיי שרה מפגישה אותנו עם אחד הרגעים המכוננים ביותר בהיסטוריה היהודית - רכישת מערת המכפלה על ידי אברהם אבינו. בעיצומו של אבל כבד על מות שרה, אברהם אינו מסתפק בפתרון זמני. הוא מתעקש לקנות אחוזה קבועה, בכסף מלא, בגלוי ולעיני כל.

על רצף האירועים הזה בפרשות השבוע, טבע הרמב"ן את היסוד ההיסטורי והרוחני המפורסם: **"מעשה אבות סימן לבנים"**. הרמב"ן מסביר כי כל מה שאירע לאבות הוא שרטוט של העתיד, והפעולות הפיזיות שהם עשו בארץ הטביעו את הקשר הנצחי בינינו לבין המקומות הללו.

> **חיבור למורשת הוא המצפן והדבק שמחזיק אותנו יחד**

קום והתהלך בארץ

המחויבות הזו אינה נשארת הבטחה תיאורטית על הנייר. כאשר הקדוש ברוך הוא מצווה את אברהם: "קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה כי לך אתננה", מסבירים חז"ל בגמרא כי ההליכה הפיזית בשבילי הארץ נועדה כדי שיהא נוח לכבוש לפני בניו. הרמב"ן מוסיף ומחדד שההליכה בשטח הייתה פעולה מעשית של החזקה וקניין שהנחילה לנו את הארץ לירושת עולם.

מכאן אנו למדים שיעור עצום: **החיבור למורשת אינו יכול להישאר רעיון מופשט בבתי המדרש. הוא דורש מאיתנו לקום, לצאת לשטח, להתהלך בארץ ולגעת בנחלת אבותינו דרך הרגליים.** כשאנו מסיירים במקומות שבהם צעדו אבותינו, אנו הופכים את הסיפור ההיסטורי לחלק חי ופועם מזהותנו בהווה. המקומות והסיפורים הללו הם המצפן והדבק שמחזיק אותנו יחד, והם אלו שצריכים לשמש לנו מקור השראה עצום דווקא בימים אלו.

יחד - בארץ מורשת

אנו נמצאים כעת בתקופה שלאחר בחירות. מערכות בחירות, מעצם טבען, מדגישות את המפריד, את הוויכוחים ואת חילוקי הדעות שקיימים בתוכנו. **אך ביום שאחרי, מוטלת על כולנו החובה להביט מעבר למחלוקות השעה ולזכור את אותו בסיס משותף שהורישו לנו אבותינו.** פוליטיקה משתנה וקואליציות מתחלפות, אך השורשים והנחלה שלנו נשארים איתנים ותמידיים.

אם "מעשה אבות סימן לבנים", הרי שהסימן של דורנו הוא לקחת את המורשת הזו, לצאת יחד אל המרחבים וההיסטוריה המשותפת ששייכת לכולנו, ולא לתת לה להפריד בינינו - אלא להפך - להפוך אותה לגשר.

מתוך טיול בשבילי הארץ, חיבור עמוק לשטח, להיסטוריה ולערכים שעיצבו אותנו, נשלב ידיים, נטפח את המורשת ונבנה יחד קומה חדשה, משותפת ומלוכדת, לעם ישראל.

אשכולות (ע"ר)
מרכזי הסיור והתודעה של ישראל

קרן קימת לישראל
קק"ל
קרן קימת לישראל
K K L - J N F

מאירים בחנוכה
אשכולות וקק"ל

ימים שלישי רביעי כ"ח - כ"ט כסלו תשפ"ז | 8-9.12.2026

טיולים ופעילויות לכל המשפחה עם מדריכי אשכולות בשיתוף חטיבת החינוך והקהילה בקק"ל

סיורי הבוקר 10.30-13.30

צפון:
- **ברון, מרגלים ומושבה אחת - זכרון יעקב** | מסו"ל בשבילנו
- **הנוטרים הכרמים והברון בבנימינה** | מסו"ל גליל
- **גבורה יהודית בעכו העתיקה** | מדריכי אשכולות
- **גבורה בטבריה** - מסו"ל כנרת
- **ניגונים בסמטאות צפת** | מרכז תודעה רוח צפת
- **הכפר הנעלם ונחל הזהב בקריית שמונה** | מסו"ל אורות הגליל
- **יודפת - בעקבות המורדים** | מסו"ל מורשת הגליל העליון
- **הסודות של החוף הצפוני** | מדריכי אשכולות
- **ביריה: יער של סיפורים ונוף** | מדריכי אשכולות
- **על שפת המצוק: מבוא חמה** | מסו"ל הגולן
- **שביל בין הגשרים - נחל חרוד** | מסו"ל גלבוע מעיינות

שומרון ובקעת הירדן:
- **בשביל הגיבורים, אל מעיינות הבקעה** | מסו"ל בקעת הירדן
- **הקרב הראשון של המכבים** | מסו"ל שומרון

דרום:
- **מאירים את המדבר בסנפיר הקטן** | מסו"ל ביחד ירוחם
- **עוז מול עזה** | מסו"ל חברון
- **סודות המדבר בנחל גשרון** | מסו"ל אל ארצי
- **בשורה טובה מהבשור** | מסו"ל בית מוריה

מרכז:
- **סיור למזכרת במזכרת בתיה** | מסו"ל ציוני דרך
- **צרעה - אור של גבורה בשפלה** | מדריכי אשכולות
- **מערות וסודות בחורבת בורגין** | מסו"ל חברון
- **מדרס: מעל ומתחת לאדמה** | מסו"ל מדרשת הדרום
- **בעקבות המכבים במודיעין** | מסו"ל בשבילוד
- **תעלומת קברי המכבים ביער בן שמן** | מסו"ל הרי גופנא

ירושלים:
- **מהזית אל המנורה** | מסו"ל ראשית י-ם
- **"רק בגלל הרוח"- משכנות שאננים והר ציון** | מדריכי אשכולות
- **בעקבות גיבורי העבר וההווה - מצפה הראל** | מדריכי אשכולות
- **המבצר החשמונאי הנשכח** | מסו"ל שער הגיא
- **שני מכבים, רכס אחד - רכס שיירות** | מדריכי אשכולותת
- **למה דווקא כאן? החידה של נבי סמואל** | מדריכי אשכולות
- **סודות המים של החשמונאים** | מסו"ל עיר דוד

סיורי ערב 18.00-21.00

צפון:
- **גבורה ואור בקיסריה** | מסו"ל בשבילנו
- **על שפת הכנרת, בעקבות החלומות** | מסו"ל כנרת
- **אכזיב: עששיות ותעלומה** | מסו"ל גליל
- **ניגונים לאור החנוכיות בצפת** | מרכז תודעה רוח צפת
- **כשהערב יורד על ראש פינה** | מסו"ל אורות הגליל
- **חנוכיות וסודות בטבריה העתיקה** | מדריכי אשכולות
- **מבית הכנסת העתיק אל תל סאקי** | מסו"ל הגולן

בקעת הירדן:
- **"אור גדול מאיר הכל" עששיות במחולה** | מסו"ל בקעת הירדן

מרכז:
- **רחובותיה הציוריים של מזכרת בתיה** | מסו"ל ציוני דרך
- **אור מתוך החולות - תל אביב** | מסו"ל חברון
- **מאירים את רחובות** | מסו"ל בשבילוד

ירושלים:
- **לצאת מהחומות: לאור חנוכיות** | מדריכי אשכולות
- **ימי הזוהר של נחלאות** | מסו"ל שער הגיא
- **אלף נרות וגג אחד מעל כולם** | מדריכי אשכולות
- **הרובע נדלק** | מסו"ל עיר דוד

סטודיו בת עלי

הפנינג משפחתי

בין השעות 10:00 - 15:00

לשמת האדמה
הרפתקאה בין האבות הניזונ
מרכז תודעה התורה והארץ

תגיעת סוף הרעב
השאורת סוכ ושבון הסוס שדיון
מרכז תודעה ידע המקדש

האגף לחברות יהודית יוצרים חיבור לנשמה

לפרטים: 08-6630030 | 053-3035067
מידע על מסלולים נגישים באתר אשכולות

10 ₪ למשתתף!

להרשמה היכנסו לאתר או סרקו:
www.eshkolot-il.com

חוות יהודה

גואלים קרקעות בהר חברון

אסף ארזי
מנהל חינוכי, אשכולות

חלוציות בהר חברון

במרחב הקסום שבין חברון לבאר שבע, בחבל ארץ יפהפה של נוף מדברי הררי, בעלי חיים ופריחה מדהימה גרים אלישיב ורוני נחום. עבורם, הנוף הזה הוא בית, שליחות וחיבור עמוק לשורשים. רוני (32) גדלה בחברון ואלישיב (33) בעתניאל ומשם ינקו את אהבת הארץ והחיבור העמוק אליה. הם מובילים את העשייה היומיומית בחוות יהודה יחד עם חמשת ילדיהם, חן ציון (10), תגל (8), יאֵר (5) מבשר (2.5) וטנא אורה שנולדה רק לפני כחודש.

על החווה

שומרת על הרצף ההתיישבותי בין חברון לבאר שבע

משפחת נחום גרה בחווה שמונה שנים

מגדלים כאן: אפרסקים, נקטרינות אגסים ושעורה למספוא

חוות יהודה

החווה הוקמה לפני כ-8 שנים, בתחילה בסמוך לאשתמוע, ולפני כארבע שנים עברה למשכנה הנוכחי מול היישוב שמעה. שמה של החווה נושא משמעות כפולה ומחברת: החווה נקראת על שם סבא יהודה ארנון, סבא של רוני שהיה איש עמל, חרוץ וישר יחד עם סבתא חנה שהייתה הלב הפועם של המשפחה, מכוחם ובדרכם הם מחזקים את ההתיישבות בחבל הארץ המקראי - יהודה.

העדר - הלב של החווה

שגרת היום בחווה בנויה סביב עדר כבשים המונה מעל 250 ראש. הרעייה נמשכת כ-6 שעות מדי יום. באמצעות העדר חולשת החווה על כ-6000 דונם של אדמות מדינה! זו הדרך לשמור על השטח ולהכיר את המרחב. לצד המרעה, יש בחווה עשייה חקלאית מגוונת: עבודות בינוי ופיתוח, סיכול שדות, חריש וקציר - בהתאם לעונות השנה. תמצאו כאן גם מטע קטן של אפרסקים, נקטרינות, אגסים ושדה שעורה המשמש למספוא. העשייה היומיומית בחווה נעשית בעזרת נוער מתוך שנרתם ומגיע להתנדב ובשנה האחרונה נוסף עובד תאילנדי מסור שמסייע.

החיים בחווה

מציאות החיים בחווה מזמנת למשפחת נחום הרבה אתגרים; העבודה עם העדר היא מסביב לשעון 7-24, ודורשת השקעה כספית כך שחייבים להמשיך כל הזמן לייצר ולעבוד כדי שהמשק יהיה עם הכנסות. הריחוק הגיאוגרפי יוצר בדידות חברתית ומציב בפניהם התמודדויות ביטחוניות לא פשוטות המחייבות נוכחות רציפה בשטח בכל עת.

אך למרות הקשיים, בני משפחת נחום שואבים כוח מהגודל, המשמעות והשליחות של יישוב הארץ ושומרים בשבילנו על אדמות המדינה, כמו שאמרה רוני: "אנחנו ממש מרגישים שאנחנו מיישבים פה את הדרך בין חברון לבאר שבע - הדרכים שבהם אברהם הלך, יש הרבה אתגרים אבל ברוך השם מרגישים את הגודל והמשמעות של הדבר הזה."

באמצעות העדר חולשת החווה על כ-6000 דונם של אדמות מדינה! זו הדרך לשמור על השטח ולהכיר את המרחב

צילום: אלבום משפחת נחום

שומרים על הקרקע, מכינים את העתיד

הנוכחות של החווה בשטח יצרה שינוי מוחשי בביטחון ובשמירה על אדמות המדינה באזור. אם בעבר היו ניסיונות חוזרים ונשנים להשתלט על השדות הסמוכים ליישוב שמעה, הרי שכיום - בגיבוי הסדרים מול רשות המרעה - נוצרה הרתעה ברורה ובעלות יהודית על השטח.

אנחנו מרגישים את הגודל והמשמעות של השליחות כאן: שומרים על רצף התיישבותי בין חברון לבאר שבע - הדרכים שבהם אברהם אבינו הלך

צילום: אלבום משפחת נחום

בימים אלה החווה עומדת בפני שלב חדש ומרגש בעקבות ההכרזה על הקמת היישוב החדש "יונדב" בשטח החווה הנוכחי. כעת מתוכננת העתקת החווה מערבה - לכיפת ההר הסמוכה ליישוב טנא עומרים. זהו מעבר לקצה שטח המרעה ובכך יושלם המהלך האסטרטגי שרוני ואלישיב התחילו בו לפני שמונה שנים: שמירה על אדמות המדינה והרצף ההתיישבותי בין חברון לבאר שבע.

טבע, מורשת ואירוח בוטיק

המרחב שסביב החווה מתאפיין ביופי מדברי-הרריי מרהיב; עושר של בעלי חיים: צבאים, צבועים, תנים, ושועלים. על העופות אפשר למנות דיות, חסידות, כוס חרבות, חוגלות ועוד. הפריחה מגוונת: עירית גדולה, קלנדולה, צבעוני ההרים, סירה קוצנית, כל פרח ופרח ועונתו. צמוד לחווה יש בור מים מלא מים נקיים וצלולים. בכל המרחב של המרעה יש כ-עשרה בורות מים, והרבה גתות שמעידים על התיישבות שהייתה לפנינו במרחב.

רוצים לחוות את המקום מקרוב? משפחת נחום מארחת בחווה קבוצות - מוזמנים להגיע ולשמוע את הסיפור החלוצי של הר חברון. לפרטים: 052-5665275

איש בכרמל ומעשיו במעון:
מה באמת קרה בין דוד לנבל הכרמלי?

באיזה כרמל מדובר?

רבים שקוראים את התנ"ך מדמיינים את הר הכרמל שבצפון. אך לא כך: ה"כרמל" המקראי בו גר נבל הוא **כרמל שביהודה בדרום הר חברון**, באזור כרמל ומעון של ימינו. על נבל נאמר "והוא כָלְבִי", כלומר צאצא של כלב בן יפונה נשיא שבט יהודה. משפחתו של נבל שהתגוררה במעון הייתה משפחה מיוחסת, חזקה ועתירת נכסים שראתה את עצמה ראויה להנהגה.

נבל: איש רע וקמצן או מורד במלכות?

דוד ישב עם אנשיו בספר המדבר, מקום מועד לפורענות ולשוד. אנשי דוד הגנו ושמרו על עדריו של נבל מפני שודדים ופגעי טבע. בתמורה ביקש דוד מנבל לתת לאנשיו אוכל ואספקה. לבקשתם ענה להם נבל:

"מִי דָוִד וּמִי בֶן יִשָׁי? הַיּוֹם רַבּוּ עֲבָדִים הַמִּתְפָּרְצִים אִישׁ מִפְּנֵי אֲדֹנָיו!" (שמואל א', כ"ה, י')

מסתבר שזו לא היתה סתם קמצנות של עשיר מקומי: נבל בז לשמואל הנביא שמשח את שאול ואת דוד משיח ה', וסירב להכיר בסמכות של הנהגה מרכזית.

וכך ענה דוד: "אַךְ לַשֶּׁקֶר שָׁמַרְתִּי אֶת כֹּל אֲשֶׁר לָזֶה בַּמִּדְבָּר"... והוא נשבע: "כֹּה יַעֲשֶׂה אֱלֹקִים... וְכֹה יֹסִיף אִם אַשְׁאִיר מִכֹּל אֲשֶׁר לוֹ עַד־הַבֹּקֶר מַשְׁתִּין בְּקִיר." (שמואל א', כ"ה, י') דוד התכונן לצאת לקרב ולהשמיד את כל הגברים מבית נבל.

לאור מה שהסברנו, תגובתו החריפה של דוד מקבלת פשר אחר לגמרי: **דוד לא יצא למסע נקמה רק על עלבון אישי. דוד ביקש להילחם באיש נבל שמרד במלכות ובסמכות הנביא.**

תפנית בעלילה: אביגיל מונעת את שפיכות הדמים

אביגיל אשת נבל שמעה את אשר התרחש. היא ירדה לקראת דוד לא רק עם שפע אספקה לו ולאנשיו, אלא בעיקר עם תובנה מנהיגותית וחכמת לב. בנאום מרהיב היא הזהירה את דוד לא להרוג את בית נבל כי הדבר יהיה לו "לְפוּקָה וּלְמִכְשׁוֹל". לדבריה על דוד, המלך המיועד להישאר נקי כפיים. דוד נענה לאביגיל, ובירך אותה:

"וּבָרוּךְ טַעְמֵךְ וּבְרוּכָה אָתְּ אֲשֶׁר כְּלִיתִנִי הַיּוֹם הַזֶּה מִבּוֹא בְּדָמִים..."

כך בין מעון לכרמל אשר ביהודה נמנעה שפיכות דמים והתבררה מלכותו של דויד שעתיד יהיה למלוך שבע שנים בחברון.

מאיר דנא-פיקאר | רכז הדרכה מרכז סיור ולימוד חברון, מורה דרך

תחנות בזמן: כסלו בהיסטוריה

סלילת הכביש. צילום: לע"מ

טקס ההשבעה לנשיאות. צילום: דוד גורפינקל, לע"מ

הלווית הרב מוהליבר. מימין לשמאל: זבולון המר- שר החינוך, הרב מרדכי אליהו, הרב ישראל מאיר לאו והרב משה צבי נריה. באדיבות: מוזיאון הרב מוהליבר, מזכרת בתיה

1948 | ה' בכסלו תש"ט
כביש הגבורה

אם תבחרו לעלות לירושלים דרך כביש 441 תוכלו לבקר באנדרטת כביש הגבורה במשמר דוד לזכר חללי ההנדסה והרוגי השיירות. האנדרטה היא אות לסיפורה של הדרך לירושלים במלחמת השחרור. בטקס הפתיחה הרשמי של הכביש בחודש דצמבר 1948 נשא דברים ראש הממשלה הראשון דוד בן גוריון וכך אמר:

"...ובחנכנו היום את **דרך הגבורה והגאולה** נזכור בהודיה עמוקה את אלפי הלוחמים והעובדים, גדודי חיל הרגלים והשריון והתותחנים, סוללי חיל ההנדסה, מניחי צינור המים, פועלי סולל-בונה, ועובדי ירושלים ותל-אביב והנהגים אמיצי הלב מכל קצות הארץ - שהשתתפו יחד במאמץ מלחמתי והתיישבותי זה שיעמוד לעד בתולדות ציון המשוחררת. כביש זה הוא גל-עד לגבורת המלחמה והעבודה העברית שניצחה ותנצח".

במלחמת השחרור ועד 1967 שלט הלגיון הערבי במבצר לטרון וחסם את הדרך לירושלים. כביש הגבורה שאורכו כ15 ק"מ נסלל בסתו 1948 תוך פחות משמונה שבועות, הוא החליף את דרך בורמה, עקף את לטרון וחיבר בין צומת נחשון לצומת שמשון. מצומת שמשון התחברה הדרך לכביש העובר בשער הגיא ומטפס לירושלים. דרך הגבורה שימשה הדרך לירושלים, ורק אחרי מלחמת ששת הימים נסלל קטע כביש 1 העובר במרכז עמק איילון.

חלק ניכר מקרבות מלחמת העצמאות התמקד בדרכים. נקודת התורפה של היישוב היהודי בארץ ישראל הייתה פיזור רחב של יישובים שהדרך אליהם עברה במרכזי אוכלוסייה ערבים, וכך אפשר היה בקלות לנתק את היישובים אלו מאלו. הדרך לירושלים הייתה אחת מאותן דרכים עליהן התחוללו קרבות ולמרות ניסיונות רבים, הדרך הראשית, זו שעוברת בסמוך למבצר בלטרון, נותרה מחוץ לתחום.

1952 | כ' כסלו תשי"ג
תחילת כהונת הנשיא יצחק בן צבי

לאחר פטירתו של חיים וייצמן, נשיאה הראשון של מדינת ישראל, נבחר יצחק בן-צבי לנשיאה השני. בכניסתו לתפקיד הביא עמו רוח ייחודית - שילוב נדיר של מנהיג ציוני, חלוץ, איש רוח וחוקר קהילות ישראל. יצחק בן צבי נולד ברוסיה בשנת תרמ"ה (1884), עלה ארצה בשנת תרס"ז (1906) והפך לדמות מרכזית בחיי המדינה שבדרך, כאחד ממקימי ארגון "השומר", הגדודים העבריים, הועד הלאומי ועוד. יחד עם אשתו, רחל ינאית, היו מראשוני שכונת רחביה בירושלים, בה בנו צריף שבו התגוררו ואירחו את חבריהם החלוצים.

ראשית כהונתו כנשיא עמדה בסימן צניעות גדולה וקשר בלתי אמצעי עם כל חלקי העם. יצחק ורחל ינאית סירבו לעבור למשכן מפואר, ובחרו להתגורר בדירה פשוטה ולנהל את הנשיאות מתוך צריף עץ בשכונת רחביה. צריף זה הפך במהרה לבית פתוח לכל אזרחי המדינה מעולי המעברות, דרך וותיקי ההתיישבות ועד לראשי הקהילות והעדות השונות בארץ.

וכך תיאר יוסף כרמל, מזכירו הצבאי, את דברי רחל ינאית: "אנו אנשים עממיים. תמיד חיינו עם העם, בשמחתו שמחנו ובצערו כאבנו. אין אנו אוהבים מותרות ורוצים אנו להמשיך באורח החיים לו הורגלנו בצריף הקטן, שהיה מרכז ההגנה בירושלים, שם נפגשנו לראשונה עם אנשי העלייה השלישית, ובו גדלו בנינו, עמרם ועלי. נודע לי, שהממשלה חפצה כי נתגורר בארמון בית שוקן, אך אנו לא נעזוב פינתנו זו, שבה עמד צריפנו. עז רצוננו להמשיך בחיי הפשטות". היא סיימה דבריה באמרה: "אנא, עזור לנו גם אתה לשכנע את אנשי הממשלה שבית הנשיא יהיה בצריף."

בן-צבי ראה בתפקידו הזדמנות היסטורית לליכוד החברה הישראלית המתהווה, שהייתה אז פסיפס מורכב של קיבוץ גלויות. הוא יזם מפגשים קבועים בבית הנשיא עם נציגי עדות וקהילות, העמיק את חקר נידחי ישראל והפך את מוסד הנשיאות למצפן מוסרי ומלכד. הוא שימש בתפקיד זה במשך 11 שנה, עד פטירתו בשנת תשכ"ג (1963).

1992 | ג' כסלו תשנ"ב
קבורת הרב מוהליבר במזכרת בתיה

המוני מלווים מילאו את בית העלמין הקטן של מזכרת בתיה בזמן שעצמותיו של הרב שמואל מוהליבר הובאו למנוחות בארץ ישראל, כמעט מאה שנה לאחר שנפטר ונקבר בביאליסטוק. הרב מוהליבר, תלמיד חכם ואיש מעשה, מראשי חובבי ציון, היה איש מקורי בדעותיו, הוא הבין שהציונות והשיבה לארץ ישראל, הם המעשה הנכון בעת ההיא. הראי"ה קוק כתב עליו לימים: "מצד אחד רב גאון גדול מלא תורה ומעשים טובים, מחמיר על עצמו במילי דחסידותא, ומצד השני נפש רעננה מלאה עוז וחיים וצופה ציפייה עמוקה לתשועתם של ישראל"

הרב מוהליבר נפגש עם הברון רוטשילד ושכנע אותו לקחת חלק בשיבת הבנים לארצם והקמת מושבות חקלאיות. היוזמה המרכזית שלו הייתה לארגן קבוצת יהודים אירופאים, ללמד אותם חקלאות ולשלוח אותם לארץ ישראל להקים מושבה. הברון התלהב ומימן, החברים המתאימים אותרו והקבוצה התארגנה ויצאה לדרך.

היו קשיי הקמה רבים, ויחסיהם עם הברון ידעו עליות ומורדות, בסופו של דבר המושבה הלכה והתפתחה והפכה למודל למושבות רבות נוספות. בהתחלה נקרא שמה "עקרון" אך בהמשך נקראה "מזכרת בתיה" על שם אימו של הברון.

כמה סמלי הדבר שלאחר כל כך הרבה שנים, כאשר נוצרה האפשרות להעלות את עצמותיו ארצה, הוא נקבר בבית העלמין של המושבה שהייתה מפעל חייו.

כאן אשכולות בשטח

אירועי חג הסיגד

אחד מהמיזמים החינוכיים של אשכולות הוא העברת פעילות "חג הסיגד" בבתי הספר.

פעילות לציון חג הסיגד

החודש נערכנו עם המדריכות לפעילויות חג הסיגד ביום עיון חווייתי ומעשיר. את החלק הראשון של היום הובילו אנשי **המרכז למורשת יהדות אתיופיה** שלימדו על מסורת, מנהגים ומהות חג הסיגד. בחלק השני חוו המדריכות באופן מוחשי ובשילוב אמצעים ווירטואליים את אווירת חג הסיגד הן לבשו בגדים אותנטיים, הכינו קפה בטקס בונא, וביקרו בכפר אתיופי מסורתי. חלק זה הועבר על ידי **מרכז תודעה ידע המקדש**. אנו מודים לכל השותפים ומאחלים חג סיגד שמח ומשמעותי בהובלת מדריכות מרכזי התודעה של אשכולות בבתי הספר.

טקס סיום קורס תו תקן

יותר מ 60 בנות השירות של שנה א' באשכולות סיימו את קורס ההדרכה - תו תקן. לאחר חודשיים וחצי של לימוד והתמקצעות התקיים אירוע סיום באתר 'מיני ישראל' - הבנות הדריכו את ההורים במיצגים שבפארק בהתאמה לאזור ההדרכה שבו ידריכו בשירות. במהלך הטקס הבנות זכו לברכת השרה למשימות לאומיות והתיישבות אורית סטרוק, ולברכתם של ריקי גינדי ושמעון אש מהאגף לתרבות יהודית, בהצלחה!

טקס סיום קורס תו תקן במיני ישראל

צילום: יהודה אושלימי

שירות לאומי באשכולות - ההרשמה נפתחה!

באשכולות יש נבחרת גדולה וייחודית של כ-160 בנות שירות לאומי מדי שנה. הבנות עוסקות בתפקידי הדרכת טיולים במרכזי הסיור והלימוד ובהדרכת יהדות במרכזי התודעה. **תהליך הגיוס החל!** אנו מזמינים את השמינסטיות בכל רחבי הארץ להתרשם מהעשייה בתפקידים השונים, ממגוון ההזדמנויות, התכנים, הקהלים, החיבורים והחוויות לקראת ימי המיונים בחנוכה. **מוזמנות לאתר:** www.eshkolot-il.com/leumi

קורס תו-תקן לסטודנטיות של סמינר בית יעקב

כבכל שנה נפתח בתחילת החודש קורס מדריכות טיולים לסטודנטיות הלומדות הוראה בסמינר בית יעקב. זהו קורס שנתי בו לומדים ארכיאולוגיה, בוטניקה, זואולוגיה, היסטוריה, ניווט ועוד. בסוף הקורס הבנות יקבלו תעודת מדריכות טיולים במערכת החינוך מטעם אשכולות.

נבחרת בנות השרות של אשכולות

נופש לנשות הפצועים במלון כינר

מצדיעים ומחבקים נופש נשות הפצועים

ארגון "אשכולות" קיים נופש מיוחד במלון כינר שעל שפת הכנרת שהוקדש כולו לנשות הפצועים במלחמות ישראל. המשתתפות זכו לשלושה ימים מפנקים של חיבור, חיזוק והעצמה. התוכנית העשירה כללה סדנאות מגוונות, טיולים בנופי הגליל, הופעות וזמן איכות. הנופש סיפק לנשים הזדמנות לעצור, להיטען בכוחות חדשים ולפגוש מקרוב נשים אחרות המתמודדות עם חוויות דומות.

לב הארץ שער השמים

מסע תפילות בין אבני מערת המכפלה מהמרגלים ועד ימינו

▪ גרשון בר כוכבא ▪
מרכז סיור ולימוד חברון

מטוס דקוטה

הסוד בשמי חברון: טיסה אווירית של מקובלי ירושלים ב- 1942

מטוס דקוטה של חיל האוויר המלכותי הבריטי נחת בבהילות בשדה התעופה בעטרות, סמוך לירושלים. על המנחת המתינו בקוצר רוח שלושה מקובלים ירושלמים, ולצידם כלובים ובהם תרנגולות לבנות. הטייס האירי, שלא הורגל בנוסעים מסוג זה, קיבל הוראה יוצאת דופן: להעלות את האנשים הקדושים למטוס ולמלא את בקשותיהם. **"לאן טסים?" שאל. "למערת המכפלה", השיבו הרבנים.** אבל הם לא התכוונו לנחות בחברון. הם ביקשו להתפלל דווקא בשמים שמעליה. אפשר לשער את השתאות הטייס: בעיצומה של מלחמת עולם הוא נדרש להקיף במטוס צבאי מקום קבורה עתיק, בעוד נוסעיו מכינים תפילה שלא דמתה לשום משימה צבאית מוכרת.

השנה הייתה 1942. צבאו של רומל, "שועל המדבר", התקדם בצפון אפריקה לעבר מצרים, ובארץ ישראל התפשטה חרדה מפני פלישה גרמנית. הימים נחרתו בזיכרון היישוב כ"מאתיים ימי חרדה". באירופה התחוללה השואה, ובארץ ישראל חששו שגם יהודי הארץ עומדים בפני אסון. על פי המסופר, מקובלים מירושלים החליטו לעשות מעשה יוצא דופן: תפילה וכוונות מיוחדות בשמי הארץ ומעל קברי האבות והאימהות. במסורות שנקשרו באירוע נזכרים חכם צדוק יחיא הכהן, הרב שמעון צבי הורביץ (לידר) ממייסדי ישיבת המקובלים "שער השמים", והרב יהודה פתיה, שנפטר זמן קצר לאחר מכן, בקיץ 1942.

לפי המסורת הירושלמית, המטוס חג מעל חברון. דלתו נפתחה, והטייס דאג לפרוש רשת כדי שאיש לא ייפול. המקובלים נשאו תפילות, שחטו את העופות, והרוח העזה פיזרה את נוצותיהם לכל עבר. סיפור הטיסה השתמר בכמה גרסאות. אחת מהן הובאה בשנת 1981 בידי הטייס וים ואן לייר, שסיפר כי שמע את הדברים מפי טייס אירי בשנת 1948. גם רבי יעקב מאיר שכטר, מזקני רבני ברסלב בירושלים, מסר מסורת על טיסת מקובלים מעל מערת המכפלה. לדבריו, המקובלים ביקשו לכוון כנגד "היטלר ... בן קלרה", כדי "שייעקר הצורר הרע מקרב הארץ". **מה בדיוק אירע באותה טיסה בקיץ 1942? לא כל פרט אפשר לאמת. אבל עצם הבחירה להתפלל מעל מערת המכפלה אומרת הרבה על מקומה בתודעה היהודית.**

בנובמבר 1942 הביס הצבא הבריטי בפיקודו של ברנרד מונטגומרי את כוחות רומל בקרב אל־עלמיין, ואיום הפלישה לארץ הלך והתרחק. המאמינים ראו בכך מענה לתפילותיהם.

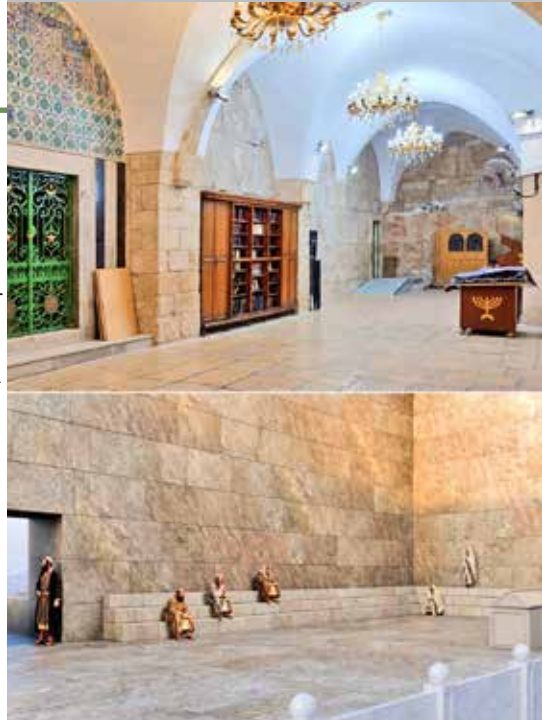
כוחה של תפילה בזכות אבות

מדוע ביקשו המקובלים להגיע דווקא לשמי חברון? התשובה טמונה במסורת עתיקה: **מערת המכפלה היא לא רק מקום מנוחתם של האבות והאימהות, אלא גם שער שדרכו עולות התפילות למרום.** רבי אלימלך מליז'נסק כתב שהתפילות "עולות למעלה דרך מערת המכפלה", ומעוררות את זכות האבות.

שורשיו של הרעיון עמוקים. התורה מספרת על המרגלים: "ויעלו בנגב ויבוא עד חברון". מדוע נאמר "ויבוא" בלשון יחיד? חז"ל הסבירו שכלב בן יפונה פרש מחבריו והלך להשתטח על קברי האבות, כדי לבקש שלא ייכשל בעצת המרגלים. **הנה כבר בראשית דרכה של האומה בארץ ישראל פונה יהודי בשעת מבחן אל חברון, ומבקש כוח ותפילה בזכות אבותיו.**

שער התפילות

כשעומדים היום במערת המכפלה, קשה שלא להתרשם מן המבנה העצום: אבני גזית ענקיות, קירות המתנשאים לגובה, ותכנון מדויק ומרשים. את המתחם המונומנטלי בנה המלך הורדוס, לפני כאלפיים שנה. במחקרינו על המבנה גילינו פרטים חדשים על תכנונו ועל שעריו המקוריים. מתברר שלמתחם היו שני שערים מקוריים, במזרח ובמערב, שנועדו להוביל את הבאים פנימה בדרך שונה מזו המוכרת למבקרים כיום. כשבוחנים את מערך השערים ואת התאמתם המדויקת לקירות, מתגלה מפעל בנייה הרמוני ומושקע להפליא. הורדוס, שבנה מונומנטים אדירים, השקיע גם כאן מחשבה אדריכלית יוצאת דופן. השערים

צילום: גרשון בר כוכבא; הדמיה: משה רוזנס

אולם "ישני חברון" - אז והיום. למעלה: מראה האולם כיום; למטה: שחזור מוצע של בית הכנסת בתקופה התלמודית, מאותה זווית

השם "תנחום". כתובת יוונית שפענח חיים שקולניק ארכיאולוג מחוז יהודה, מתארת שלושה זוגות יהודים שהגיעו למקום, בין היתר כדי להודות על הולדת תינוק.

כך, **מתוך חריתות קטנות שאנשים הותירו לפני כאלף וחמש מאות שנה, מתחילים להצטייר פניהם של המתפללים הקדומים.** הכתובות לא עמדו לבדן: גובהן ביחס לרצפה המקורית וסימני המושבים שנותרו על הקירות סיפקו לנו רמזים נוספים. מכלול הממצאים הוביל אותנו להציע כי באולם זה שכן מקום תפילתם של היהודים. ויש כאן משהו מרגש במיוחד: מי שחרת את שמו על הקיר לא העלה בדעתו שכעבור דורות רבים יגיעו חוקרים, יפענחו את הכתב ויחזירו לו את קולו. במקום שבו אנו רגילים לפגוש שמות גדולים - אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה - מתגלים לפתע גם שמותיהם של יהודים מן השורה. גם הם ביקשו להותיר סימן לכך שהיו כאן.

מול החור, תחבו לתוכו פתקי בקשה ומטבעות והדליקו בו נרות. במהלך מחקריי במתחם הצלחתי לאתר ולפתוח מחדש את החור ההיסטורי, שמקומו נשכח. מסגרת הפתח מסומנת כיום בצבע כחול. בתוכו התגלו אחד־עשר מטבעות מתקופות שונות, סימני פיח שהותירו הנרות, ואפילו שריד של פתק ישן ומקופל שעליו ניכרות אותיות עבריות. דורות של מתפללים הותירו כאן את בקשותיהם, וגם כשהשערים היו נעולים בפניהם, שער התפילות נותר פתוח.

האבות - אבא ואמא של כולנו

מי שייכנס היום לחדרי ציוני האבות יגלה גרסה עכשווית לכתובות הקדומות. בכל סדק באבנים דוחקים המבקרים פתקי תפילה: בקשה לבריאות, לפרנסה, לזיווג, לילדים, לשלום בית ולשלום חיילינו. **אלפי מילים אישיות, לפעמים בכתב יד**

הכתובות הקדומות באולם ישני חברון. מימין תקריב של המילה "שלום". צילום ועיבוד: גרשון בר כוכבא

הפיזיים השתנו ונחסמו בחלוף הדורות, אך **לפוקדים את קברי האבות נותר פתוח שער נוסף, שאינו עשוי אבן: שער התפילות.**

תפילות במערה תחת שלטון נוצרי

במאה השישית הגיע לחברון עולה רגל נוצרי מאיטליה, המכונה אנטונינוס. בעדותו הוא מתאר מבנה תפילה מפואר ובו ארבע אכסדרות - מעברים מקורים הנתמכים בעמודים - וחצר פתוחה לשמים שמחיצה מחלקת אותה. "מצד אחד נכנסים הנוצרים ומן הצד האחר היהודים", כתב, והוסיף כי המונים באים אל המקום ונושאים עמם קטורת ונרות. הוא מספר גם על התכנסות גדולה לזכר יעקב אבינו, שאליה הגיעו יהודים מכל רחבי הארץ. בעיני הנוסע הנוצרי היה זה מראה ראוי לציון; בעינינו, **זו עדות נדירה לעוצמת המשיכה אל קברי האבות גם בתקופה שבה חיו כאן יהודים תחת שלטון נוצרי.** אבל היכן היה אותו חלק שבו התפללו היהודים?

מי היו המתפללים הקדומים במערה?

באולם המכונה כיום "ישני חברון" התגלו כתובות חרותות על אבני הקיר העתיק. לצד כתובות יווניות נחשפו גם שלוש כתובות עבריות וארמיות מתקופת התלמוד. אחת מהן מזכירה את "רבי יעקב חזנה ואחוי" - רבי יעקב החזן ואחיו. מתחתיה נחרתה, בקו דק ועדין, מילה אחת: "שלום". בכתובת אחרת מופיע

"לנשק קברי אבותי"

גם הרמב"ם הגיע לחברון. בשנת 1165, בשעה שהארץ הייתה נתונה לשלטון הצלבני, כתב: **"יצאתי מירושלים לחברון לנשק קברי אבותי במערה ... ועמדתי במערה והתפללתי".** כמה פשוטות המילים, וכמה רגש טמון בהן. כעבור שנים אחדות הגיע גם הנוסע בנימין מטודלה, תיאר את המתחם והזכיר את בית הכנסת הקדום שהיה בו. דורות מתחלפים, שליטים באים והולכים, אבל הבקשה להגיע אל קברי האבות אינה פוסקת.

המדרגה השביעית

לא תמיד הורשו היהודים להיכנס למערת המכפלה. בשנת 1266 אסר הסולטן הממלוכי ביברס את כניסתם למתחם. כעבור כמאתיים שנה הותר להם להתקרב אל חור קטן בחומה, באזור שנודע לימים בשם "המדרגה השביעית". **במשך כחמש מאות שנה נהרו יהודים אל המקום, התפללו רועד, הופכות את האבן העתיקה למעין ספר תפילות חי.** ובשנים האחרונות נוסף מנהג נוגע ללב: זוגות העומדים להינשא מניחים הזמנות לחתונתם ליד ציוני האבות והאימהות, כאילו ביקשו לומר לסבא ולסבתא של כולנו: גם אתם מוזמנים לשמוח אתנו.

הורדוס הקים כאן חומות אדירות, אבל דורות של מתפללים הם שהעניקו לאבנים לב ונשמה. לפני כאלף וחמש מאות שנה חרת יהודי על האבן מילה אחת: "שלום". היום יהודי תוחב פתק קטן בין האבנים ומבקש את אותו הדבר. מתפילתו של כלב בן יפונה, דרך תפילת הרמב"ם ותפילת המקובלים בשמי חברון, ועד תפילות המבקרים בימינו, נמשך חוט אחד: האמונה שהדרך אל השמים עוברת גם דרך חברון.

בשבת חיי שרה, כשאנו קוראים כיצד אברהם אבינו קנה את המערה לאחוזת קבר, ורבבות עולים לחברון אנו נזכרים כי קשר הדורות והתפילות נמשך אל שער השמיים.

שוקי שומרון | מרכז תודעה התורה והארץ

חברון
שורש האחיזה בארץ

הקנייה הראשונה

פרשת חיי שרה מתארת את הרכישה הראשונה של אדמה בארץ ישראל, אברהם אבינו קונה את מערת המכפלה בחברון מעפרון החתי, **"בארבע מאות שקל כסף עובר לסוחר"**. התורה מאריכה בפרטי המשא ומתן, בשדה, במערה ובעצים שבגבולו, כאילו רוצה ללמד אותנו שאין זו עסקה צדדית אלא יסוד.

חז"ל עמדו על כך במדרש (בראשית רבה עט, ז): **"שלושה מקומות אין אומות העולם יכולים להונות את ישראל לומר גזולים הם בידכם, ואלו הם - מערת המכפלה, ובית המקדש וקבורתו של יוסף"**. דווקא בחברון, העיר הראשונה שבה נקנתה אחיזה בארץ, מתחיל הסיפור של עם ישראל ואדמתו.

גר ותושב

אברהם פותח את דבריו לבני חת במילים **"גֵּר וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם"**. רש"י מבאר: "...ומדרש אגדה אם תרצו הריני גר ואם לאו אהיה תושב ואטלנה מן הדין, שאמר לי הקב"ה **לזרעך אתן את הארץ הזאת"**.

בשני המושגים האלה טמון סוד הקשר שלנו לארץ. מצד אחד יש כאן מעשה טבעי לגמרי, משא ומתן, כסף, שטר, חזקה. מצד שני יש כאן "תושבות" - הבטחה אלוקית שאינה תלויה בשום עסקה. הקשר בין עם ישראל לארץ ישראל איננו רק קשר של בעלות, אלא קשר של ייעוד - על טבעי בשורשו, ובכל זאת הוא מתממש דרך מעשים מוחשיים מאוד באדמה.

כלב ונחל אשכול

כשנשלחו המרגלים לתור את הארץ, נאמר "ויעלו בנגב **ויבא** עד חברון" - 'ויעלו' לשון רבים, 'ויבוא' בלשון יחיד. חז"ל (סוטה לד ע"ב) מבארים שכלב לבדו הלך לחברון, להשתטח על קברי האבות ולבקש שיינצל מעצת המרגלים. החיבור לאבות שבחברון נתן לו את הכוח לומר "עלה נעלה וירשנו אותה", ובשכר זאת קיבל את חברון לנחלה.

ומאותו אזור ממש, מנחל אשכול הסמוך לחברון, כרתו המרגלים את האשכול הענק שנשאוהו במוט בשניים. האשכול, מסמל את פרי הארץ ואת ברכתה. השאלה היא רק באיזו עין מסתכלים עליו; המרגלים ראו באשכול הענק עדות לכך ש"ארץ אוכלת יושביה היא", וכלב ראה באשכול עדות לברכה שה' נותן לנו.

טרשי חברון וברכת הארץ

על הפסוק "וחברון שבע שנים נבנתה לפני צֹעַן מצרים" אומרת הגמרא (כתובות קיב ע"א) שאין בארץ ישראל מקום טרשים יותר מחברון, ולכן קברו בה מתים. ולמרות זאת, חברון הייתה טובה פי שבעה מצוען, המשובחת שבארץ מצרים. אם זה כוחו של המקום הסלעי ביותר בארץ, קל וחומר שאר חלקיה.

גלויית 'שנה טובה' שיצאה לאחר מלחמת ששת הימים

המצוות התלויות בארץ - תרומות ומעשרות, ערלה, כלאיים, שמיטה, ביכורים ולקט שכחה ופאה - מלמדות שהפרי הצומח מאדמת ארץ ישראל אינו פרי רגיל. יש בו קדושה, יש בו חלק לכהן, ללוי ולעני, ויש בו הכרה שהארץ שייכת לה'. החקלאי היהודי בארץ ישראל אינו רק מגדל תוצרת, הוא שותף בגילוי הקדושה של הארץ, ומקיים בכל עונה את הקשר המיוחד שהחל באברהם.

חברון - לשון חיבור

רבים עמדו על כך ששמה של חברון נגזר מלשון חיבור. במערת המכפלה מתחברים הדורות - אדם וחוה, האבות והאמהות. לפי פרקי דרבי אליעזר, כשנכנס אברהם למערה הריח בה את ריח גן עדן - שם מתחבר העולם הזה לעולם שלמעלה. ובחברון גם מלך דוד שבע שנים, לפני שעלה לירושלים, כי מלכות ישראל צריכה להתחיל מן השורש.

זה בדיוק המסר שאנו, במדרשת התורה והארץ, מבקשים להעביר, הקשר בין עם ישראל לארצו הוא חיבור של שמים וארץ. הוא נשען על הבטחה אלוקית, ויחד עם זאת הוא מתבטא בקניין, בעבודת שדה וכרם, במעשר שמפרישים ובשמיטה ששומרים. כשם שאברהם קנה את המכפלה בכסף מלא ובחזקה ממשית, כך גם אנו מחזקים את אחיזתנו בארץ דרך מצוותיה.

אשכולות (ע"ר)
מרכזי הסיור והתודעה של ישראל

משרד ההתיישבות והמשימות הלאומיות

האגף לתרבות יהודית וצוות חיבור לנשמה

אור ביקורת

סטודיו בת עמי

סיורי בוטיק למבוגרים בחנוכה

שלישי-רביעי | כ"ח - כ"ט כסלו תשפ"ז | 8-9.12.2026 | 18:00-21:00

צפון:

- **שרשרת הדורות של לוחמי צפת מהחשמונאים ועד תש"ח**
  מרכז תודעה רוח צפת
- **סיפור הקמת המושבה זכרון יעקב בחנוכה תרמ"ב**
  מסו"ל בשבילנו
- **מערה, מעיין ומנורה - חוויה מרתקת של חיבורים בפקיעין**
  מסו"ל מורשת הגליל העליון

ירושלים:

- **אור בשכונת הבוכרים, סיפורן של עדות בשכונת פאר**
  מסו"ל חברון
- **השטאטל הירושלמי - נרות חנוכה בשערי חסד וסביבותיה**
  מדריכי אשכולות
- **עיר עוטפת אור - סיפורי חנוכה בעיר העתיקה**
  מסו"ל ראשית ירושלים
- **נחלאות שמאחורי החלונות - מעשי חסד וגבורה בימים ההם בזמן הזה**
  מדריכי אשכולות
- **חנוכיות על הגבול בנופים המשתנים של העיר - מוסררה, מאה שערים והעיר העתיקה**
  מסו"ל עיר דוד
- **קסם השכונה המאגדת בתוכה שכונות רבות וקטנות - נחלאות**
  מסו"ל בשבילוד

New! - 4 Boutique Tours in Englis for Adults During Hanukkah

1. **Ttiberias:**
   The lost treasures
   Guided by Kinneret Field Study Center
2. **Tzfat:**
   A Festival of Light and Song
   Guided by Ascent Center
3. **Jerusalem:**
   A City Wrapped in Light
   Guided by Reishit Jerusalem Field Study Center
4. **Jaffa:**
   Old Jaffa After Dark
   Hebron Tour Center

עלות: 45 ₪ למשתתף!

להרשמה היכנסו לאתר או סרקו:
Scan the barcode to register
www.eshkolot-il.com

לפרטים: For details:
053-3035067 | 08-6630030

חיות את השטח באשכולות

הילה, דבש, תחיה, חדוה, אביטל, טליה אמונה
מדריכות מרכז סיור ולימוד חברון

נוגה, איילת, עופרי, נוי, צופיה, שירה, שיר, שחר
מדרשת הגולן

הכנסת אורחים

הדבר הכי בולט פה זה **הכנסת אורחים**. בהתחלה ראיתי את זה אצלנו במדרשה, אחר כך אצל המשפחות המדהימות בקהילה שפותחות לנו את הבית והלב מדי שבת...

בהמשך קלטתי שזה חלק מהדי אן איי של חברון: בחול המועד סוכות הכול פה עולה דרגה, חברון מתמלאת בהמונים: סוכות ענק נפתחות ויש קבלת פנים מטורפת בכל פינה, בשבת חברון נפתחים פה אוהלים ואין בית שאין בו אירוח... **מרגישים פה בכל פינה את מה שחברון יודעת לעשות הכי טוב כבר מאברהם אבינו: להכניס אורחים ולהרעיף אהבה.**

0% אבק 100% סלע

להדריך בנופים הירוקים בכרמל בגליל וברמת הגולן ולנשום את הטבע כל יום מחדש זה פשוט ממלא את הנשמה! לקחת תלמידים לשבילי הצפון, למקומות שהם לא מגיעים אליהם ביום-יום, לספר על גיבורי תנ"ך שהלכו פה ולחבר את זה לדור שלנו, למורשת קרב ולמלחמות ולראות איך זה נוגע בהם והכול מתחבר לאדמה, לארץ ולהתיישבות זו זכות אדירה! ובסוף יום, כשחוזרים מהשטח והאבק - מחכה לנו כאן דירה מפנקת, אסתטית וכיפית עם צוות שכולו לב - זה פשוט מטעין מחדש ליום הבא!

לשטח בלב

המשמעות של השירות כאן לא נמדדת בקילומטרים שצעדנו - אלא באנשים שהצלחנו לגעת להם בלב.

- בטיול המשפחות הראשון שלי הייתי בלחץ שיא וקיוויתי שלא התבלבלתי... בסוף המסלול ניגשה אליי אישה מבוגרת ואמרה שבחיים היא לא הייתה מרותקת ככה להדרכה.

- בסוכות ישבתי בתחנת המידע עם זוג מבוגר כדי להתאים להם מסלול מונגש, קליל ומוצל בגולן. המלצתי להם על מסלול מתאים... ובערב? הם חזרו במיוחד לחפש אותי רק כדי להגיד תודה, ושבזכותי היה להם יום מושלם ברמת הגולן!

בוללת לשואק

זה מתחיל בתשע בבוקר; אחרי תפילה וארוחת בוקר טובה אנחנו מגיעות לספרייה ל'יום הדרכות'. **זה היום שבו אנחנו מחליפות את השטח בספרים**, מחשבים, למינציה וקנבה. יושבות יחד עם כל הצוות, שואלות, חוקרות ויוצרות את הסיורים הבאים. יש משהו מטורף בלקחת נושא אחד, להיכנס אליו הכי לעומק שיש ולצאת בסוף היום עם אור בעיניים וחשק מטורף להפיץ את כל הטוב הזה הלאה.

מהבסיס מסווש

חול המועד סוכות, חברון מלאה אנשים, ואני - מדריכה בתחילת הדרך - מובילה סיור גאולת בתים. מדברת בשיא ההתלהבות על עמותת "הרחיבי", על אנשים ועשייה שנשמעים כמו איזה מבצע מסווש... ובינינו? אני מנסה להישמע מבינה, אבל בפועל לא באמת קולטת את הגודל של מה שאני אומרת. ואז הסיור מסתיים, והאנשים מהקבוצה פשוט הולכים ישר למתחם הגיוס של העמותה ותורמים. באותו רגע הבנתי שיש לנו כאן זכות מטורפת **לפתוח לאנשים צוהר לעולם שלם שהם לא מכירים:** עולם של אהבת הארץ וגאולת ארץ ישראל אמיתית!

תדר מיוחד

תכל'ס? מי שחושב שאנחנו תקועות רק בחברון כל השבוע, ממש לא בכיוון - רוב הזמן אנחנו לא נמצאות רק בחברון, אנחנו יכולות להדריך בשבוע אחד בכל הארץ: בכותל המערבי בירושלים, במישור החוף, במערות המסתור בשפלה ובנקיקים ובנחלים המשגעים של מדבר יהודה. **בכל מקום בארץ יש קסם אחר אבל לחברון יש תדר שאין בשום מקום אחר, היא הבית והלב.**

הרב נתנאל אוירבך | מרכז תודעה התורה והארץ

פסק הלכה היסטורי מחברון ששינה את פני ההתיישבות

מעשה ביהודי שהתגורר בעיר חברון ובבעלותו כרם ענבים. כאשר קרבה שנת השמיטה, שבה חלה חובת שביתה ממלאכת הארץ ואיסור לעבד קרקע השייכת ליהודי בארץ ישראל, פנה החקלאי אל הרב מרדכי רוביו (נפטר בשנת תקמ"ד, 1784), ראש הרבנים ואב בית הדין בחברון, ובפיו שאלה: האם מותר לגוי לטפל בכרמי בשנה זו? איך אתפרנס בשנת השמיטה?

בספרו שו"ת 'שמן המו' הנושא את שמו: שאלות מן הרב מרדכי רוביו, השיב הרב במפורט והציע פתרון חדשני - למכור לגוי את הכרם בערב שנת השמיטה. הגוי יעבד את הכרם במשך שנה, ולאחריה יחזור הכרם לבעלות היהודי. כך יתפרנס היהודי מדמי המכירה של הקרקע, ולא יעבור על מלאכות האסורות בשנת השמיטה.

מהמקום שבו נרכשה האחוזה הראשונה של העם היהודי בארצו בידי אברהם אבינו, צמח הפתרון ההלכתי שנועד להבטיח כי האחיזה היהודית בארץ ישראל לא תיפסק לעולם

בתשובתו התמודד הרב עם האיסור "לא תְחָנֵם" - האיסור לתת לנכרים 'חניה' - אחיזה בקרקע בארץ ישראל. **אם כן, כיצד מותר למכור את הכרם לגוי?**

הרב רוביו הסביר שמטרת האיסור 'לא תחנם' היא כדי למנוע התיישבות של נוכרים בארץ ישראל על חשבון העם היהודי. במקרה זה, המכירה הזמנית לגוי היא זו שמאפשרת ליהודים להשתקע בארץ ולהשקיע בה, כלשונו: **"אם לא נעשה להם תיקון להצילם ממכשול, כל איש הירא יברח וימנע מלקנות כרם בארצנו הקדושה"** הרב הבין כי שנת השמיטה תמנע מיהודים לקנות קרקע ולעבדה, ויהודי התפוצות יחששו לעלות ולהשקיע ברכישת קרקעות בארץ. ולכן מכירה זמנית של נכסים אינה מפירה את איסור 'לא תחנם', אלא להפך - היא הכלי המאפשר את הרחבת היישוב היהודי וחיזוק אחיזתו בארץ. הרב רוביו הורה למכור את הקרקע לגוי בשנת השמיטה כחלק ממצוות יישוב הארץ, כדי **לעודד עלייה ורכישת אדמות בארץ.**

כמאה שנים לאחר מכן, בשמיטת תרמ"ט (1889), עם חידוש ההתיישבות הציונית, אותר עותק נדיר של הספר 'שמן המו' בברלין. הרב שמואל מוהליבר והרב יצחק אלחנן ספקטור, ראשוני המשיבים בעניין היתר המכירה, הסתמכו על הפסק של הרב רוביו בדיוניהם. **פסיקת הרב רוביו בחברון הייתה הראשונה בספרות ההלכה שהתירה במפורש את המכירה לגוי לפני השמיטה, והיא זו שסללה את הדרך ל'היתר המכירה' שאנו נוהגים לפיו כיום.**

השיקול של הרב רוביו הפך לאבן יסוד בפסיקה וצוטט בהרחבה ע"י גדולי הפוסקים בדורות הבאים. הוא הוגדר בפי הפוסקים האחרונים כ"**טובת היישוב**", עקרון המייצג תפיסה לאומית השואפת למנוע את החלשת ההתיישבות ולבססה לטווח ארוך. מכירת קרקע שמטרתה הצלת ההתיישבות אינה נחשבת מתן אחיזה לגוי, אלא היא כלי להבטחת עתיד העם בארצו.

כך יוצא שדווקא **מעיר האבות חברון, המקום שבו נרכשה האחוזה הראשונה של העם היהודי בארצו בידי אברהם אבינו, צמח הפתרון ההלכתי שנועד להבטיח כי האחיזה היהודית בארץ ישראל לא תיפסק לעולם.**

התשובה שנכתבה עבור כרם יחיד בחברון לפני כ-250 שנה, היא לא רק בסיס איתן בפסיקת ההלכה, היא תזכורת מתמדת לכך שהתורה וההתיישבות בארץ ישראל שזורות זו בזו: **עם ישראל, ארץ ישראל, ותורת ישראל.**

אורי מאור | מנכ"ל מסו"ל 'בשבילנו' זכרון יעקב
מחבר סדרת רבי המכר ארץ המעיינות

על בארות בדרך האבות

באר מעון
באר מוטי

מוטי רווה הי"ד

באר מוטי

הפעם נצא אל עבר באר יפהפייה עם מים צלולים שנמצאת לא רחוק מעיר האבות על יד הישוב הקהילתי אביגיל - באר מעון ובשמה החדש: באר מוטי.

לאחרונה שופצו הבאר וסביבתה, והיא נקראה על שם מוטי רווה הי"ד שנפל במלחמת חרבות ברזל בעזה, והתגורר ביישוב שני (ליבנה) הקרוב. מוטי בחר לגור כאן מתוך ציונות ואהבת הארץ. הוא היה אדם מלא שמחת חיים, מוטיבציה, מקצועיות, עשייה, נתינה ואהבה לכל אחד.

באר מעון

הבאר סמוכה לחורבת מעון ומכאן שמה. מעון מוזכרת ברשימת הערים בנחלת שבט יהודה בספר יהושע "זאת נחלת מטה בני יהודה למשפחותם מעון כרמל וזיף ויוטה" (יהושע, טו',כ'-נה') עוד אנחנו קוראים על מעון בסיפור נבל הכרמלי. במעון יש שרידי בית כנסת מרשימים מלפני כ-1600 שנה, והיא מוזכרת בסיפור מרד בר - כוכבא.

הבאר עמוקה וסולם מתכת ארוך יורד אל תחתיה. ליד הבאר יש שקתות ומערה קטנה. על שפת הבאר אפשר להבחין בסימני שחיקה של החבלים שנשאו את הדליים לשאיבת המים.

כל סיפור טוב מתחיל בבאר

סיפורי **האבות** מתאפיינים בסיפורי **בארות** רבים. חפירת הבארות בנגב, ריבי הרועים על הבארות וכמובן השידוכים שמתרחשים בבאר: אליעזר עבד אברהם ורבקה, המפגש של יעקב ורחל והמפגש של משה וציפורה; כל סיפור טוב התחיל בבאר ששכנה במרכז הכפר. ובמובן היותר עמוק, המים הם סמל לנצחיות ולחיים - כך שטבעי ששם יפגשו לראשונה אבות ואימהות האומה.

שפע ועבודה קשה

מקור המים של הבאר שונה ממקורות מים אחרים בטבע. הבאר נחצבה בידי אדם והמים שבה נובעים ממי התהום. זאת בניגוד למעיין שהוא נביעה טבעית הפורצת מעצמה מהקרקע ומתחדשת כל הזמן. **הבאר היא שילוב בין הטבע ועבודת האדם**, מצד אחד היא מתמלאת ממי תהום טבעיים, אך ההגעה אליהם מצריכה פעולה אנושית: לדעת היכן לחפור ולעיתים לחפור לשווא - בתום מאמץ מגיעים אל המים. הבאר אם כן היא סמל לעבודה קשה של האדם בשילוב קבלת השפע מלמעלה.

הבאר תמשיך לנבוע חיים, אהבה וחיבור לארץ - בדיוק כפי שחי ופעל מוטי הי"ד.

למשפחות עם ילדים גדולים

כ-2 מטרים עומק

הר חברון

מצפה אביגיל

ניסע לכיוון הישוב אביגיל על כביש 317. לא נפנה בכביש הגישה ליישוב. נמשיך עוד כק"מ וחצי דרומה ונפנה ימינה לשביל עפר עליו ניסע כדקה עד למקום.

עגלת קפה "קדמא - קפה בעיירה" בסוסיא הקדומה

באר יפהפייה עם מים צלולים שנמצאת לא רחוק מעיר האבות על יד הישוב הקהילתי אביגיל

דקלה וצביקה זר

נווה מדבר של אהבה

צילום: אריה טננבאום מתוך אתר פיקיוקי

השבוע, כשהלכנו שנינו ברחוב, אוחזים ידיים כמו שאנחנו רגילים כבר 31 שנה, ראינו שזוג אחד צעיר יחסית מביט בנו. האישה הביטה בנו ואמרה: "אתם יודעים? זה ממש מרגש אותי לראות אתכם ככה". בעלה, מיד אמר לצביקה: "אבל לי זה עושה בעיות... עכשיו היא תבקש ממני גם!". צביקה ניגש אליו ולחש לו באוזן: "אתה זוכר איך הרגשת כשהכרת אותה בהתחלה? אתה זוכר מה היית מוכן לעשות בשבילה? תנסה להרגיש ככה בכל יום. תעשה הכל בשבילה ובשביל הזוגיות שלכם".

בפרשת חיי שרה, אליעזר עבד אברהם יוצא למסע לחפש כלה ליצחק. הוא מגיע עם גמלים, זהב ומתנות, אבל המבחן האמיתי שלו אינו העושר - אלא החסד, הקשב והלב. **יצחק יצא "לשוח בשדה לפנות ערב". יצחק יצא אל המדבר, אל השקט, כדי להתפלל ולהכין את הלב שלו לחיבור ולזוגיות.**

ההמלצה שלנו לפתיחת הלב: גן לאומי עין עבדת

גן לאומי עין עבדת הוא שמורת טבע הנמצאת בהר הנגב בשמורת מצוק הצינים, יש בה שלוש נביעות: עין עבדת, עין מור ועין מעריף המזינות פלג נחל זורם כל ימות השנה ויוצרות נווה מדבר קסום.

כשתצעדו בין מצוקי הגיר הלבנים, לצד המים הזורמים בשקט בלב המדבר, תרגישו איך הלב נפתח. המדבר מנקה את רעשי הרקע של החיים ומשאיר רק את מה שחשוב: הקשב, השקט והביחד.

אפשר בקלות ליפול לשגרה ולאבד את ה"שיח בשדה" - אותם רגעים קטנים של אחיזת ידיים, חיבוק או מבט אוהב. זה לא מסובך להחזיר את זה. להרבות במילים טובות, בפרגון, להכיר עוד אחד את השני. צרו לכם זמן שהוא רק שלכם. שבו לא מדברים על מטלות /ילדים... הזמן הזה גם לא נועד כדי שתוציאו תסכולים ששמרתם; השתמשו בו למטרה אחת - להנות אחד מהשניה. הזוגיות שלכם שווה את זה.

המסלול הקצר והקלאסי: מחניון השמורה הליכה של כ800 מ' עד למפל וחזרה. (יש לשים לב לשעות הפתיחה).

אם אתם אוהבים אתגר, נוף וטיפוס: ניתן להמשיך מהמפל במעלה המדרגות לחניון העליון לתצפית עין מעריף. המסלול הזה מצריך הקפצת רכבים.

גן לאומי עין עבדת

חם, קר, שוב חם? עושים בית ספר לחורף!

חודש חשוון מביא איתו את הצינה והקרירות בערבים, ויחד איתן מגיעה גם עונת הטיולים הנוחה ביותר. עם כמה הרגלים פשוטים וציוד נכון, אפשר להפוך כל טיול חורפי לנעים, בטוח ומהנה הרבה יותר. אז בואו נדבר על אחת ההתלבטויות הגדולות של כל מטייל: חם... קר... חם... קר... ובסוף אני מצונן.

איך מתלבשים נכון כדי לא לסבול מחום בזמן המאמץ ומקור בזמן העצירות למנוחה?

במהלך ההליכה הגוף מתחמם, אנחנו מזיעים, והזיעה מצטברת על הגב ובאזורי המגע עם התרמיל. ברגע שעוצרים להפסקה, מורידים את התרמיל ונשארים עם בגדים לחים - הקור חודר במהירות, השרירים מתקררים ועלולים ל'היתפס'. במקרים קיצוניים, כאשר הגוף מאבד חום במהירות, קיימת גם סכנה להיפותרמיה. לכן, הדרך שבה אנחנו מתלבשים חשובה לא פחות מהמסלול עצמו.

אז מה עושים?

ההמלצה שלנו היא להתלבש בשיטת השכבות

השכבה הראשונה, זו שנמצאת צמוד לגוף, צריכה להיות חולצה תרמית או חולצה מנדפת איכותית. התפקיד שלה הוא להעביר את הזיעה מהעור החוצה ולשמור על הגוף יבש. אגב, בחירת חולצה תרמית היא נושא שלם בפני עצמו, ואולי נקדיש לו טור בעתיד.

בשכבה השנייה מומלץ ללבוש מיקרו־פליז - פליז דק ונעים שמסייע לשמור על חום הגוף, ועדיין מאפשר ללחות לצאת החוצה.

כשקר יותר, מוסיפים שכבה נוספת חיצונית - כמו 'סופטשל', פליז עבה או מעיל אטום לרוח ולגשם, בהתאם למזג האוויר.

היתרון הגדול בשיטת השכבות הוא הפשטות: התחממתם? מורידים שכבה. עצרתם ונעשה קר? מחזירים אותה. כך שומרים על טמפרטורת גוף יציבה, מצמצמים את הסיכון להתקררות ונהנים מהטיול גם כשהחורף הישראלי מחליט להופיע.

אז בפעם הבאה שאתם יוצאים לטייל, אל תשאלו רק "איזה מזג אוויר יהיה?", אלא גם "איך אני מתלבש נכון?". לפעמים, ההבדל בין טיול מושלם לטיול שמסתיים ברעידות מקור הוא פשוט... עוד שכבה אחת במקום הנכון.

ולסיום, כמו תמיד - במיוחד עבור בנות אשכולות:

כדי שתוכלו ליישם את כל מה שדיברנו עליו כבר בטיול הקרוב, הכנו עבורכן מבצע מיוחד: 2 חולצות מיקרו־פליז איכותיות ב־89 ₪ בלבד, במגוון צבעים לבחירה. כי בחורף, השכבה הנכונה - היא חלק מההנאה מהטיול.

מחכים לכן באהבה בכל סניפי ארץ ציוד מחנאות ואורחה בירושלים

עיר של חיבורים
חברון

ד"ר יורם אלמכיאס
מכללת אורות ישראל ומסו"ל חברון

חלוצים עבריים בעיר האבות

מאות ואלפים, מי ברכב ומי ברגל יעפילו חברונה לקראת שבת חיי שרה, שהפכה זה מכבר לאירוע ישראלי המוני ומיוחד במינו. המפגש של רבבות עמך בית ישראל עם עיר האבות בפרשת קניין מערת המכפלה, מעורר התרגשות גדולה והתרוממות רוח גם בקרב מי שאין זה הביקור הראשון שלו בחברון.

במשך שנים הייתה חברון אבן שואבת למבקרים ומטיילים מהארץ ומהעולם. רבים מהם תיעדו את ביקורם והותירו לנו תיאורים היסטוריים מכלי ראשון על חברון, אתריה וקהילתה בימים עברו. **את הרשימה הבאה נקדיש לביקור מיוחד שיצר חיבור בין חלוצים וותיקים.**

בתקופת מועדי תשרי של ראשית שנת תרפ"ה (1924) כתריסר חברי גדוד העבודה שהו בחברון למטרות נופש והבראה. גדוד העבודה היה ארגון שיתופי של חברים שעסקו ב"בניין הארץ על-ידי יצירת קומונה כללית של העובדים העבריים בארץ-ישראל"; את ישיבת הוועד הפועל המרכזי הם קיימו בעיר בערב חג הסוכות. האירוע מתואר בספרו של דוד הורביץ חבר הגדוד (לימים נגיד בנק ישראל):

"בתקופת שהותנו בפלוגת ירושלים של גדוד העבודה, הקים הגדוד על ידי חבריו, **מעון הבראה קטן בחברון.** לצורך זה נשכר בית ערבי ישן ובודד על מורד ההר. בית זה, הנשקף על העיר, היה מוקף סלעים וכרמים ויצא לו בין אנשי חברון שֵם של 'משכן רוחות רעים ושדים' - ולפיכך ניתן היה לשכור אותו בשכר זעום [...] **בבית הבראה זה נתרכזו החשובים שבמנהיגי הגדוד:** מנדל אלקינד, יצחק לנדוברג (לימים יצחק שדה) ואחרים. היינו כתריסר צעירים וצעירות ומשק הבית נוהל על ידי רעייתי בעבודה מפרכת ובהצלחה רבה. היינו מבלים על גג 'בית השדים' שלנו בשיחות ובוויכוחים אין קץ, בהם נרקמו הלכות הגדוד שהיו אחר כך לנושא המאבק הפנימי. יצחק (שדה) הרבה לקיים קשרים עם הערבים, בייחוד עם שומר מערת המכפלה. הערבים רחשו לו כבוד רב. קומתו הגבוהה והזקופה, גופו האתלטי, הופעתו המעוררת כבוד, כבשו לו שֵם בין הערבים שאליו נתווספו עלילות גבורתו ועל ישיבתו בבית הסוהר, שהגדילו את יוקרתו [...] **באותם ימים מצוי היה עדיין ישוב יהודי קטן בחברון,** שהיה מרוכז ברובו בסמטאות הצרות והאפלות של הגיטו היהודי, אם כי מספר יהודים גרו מחוץ לחומות הגיטו" (דוד הורוביץ, האתמול שלי, 1970, עמ' 174-175).

יהודים לצד ערבים בחיי 'הישוב הישן'

איזו קהילה עברית פגשו חברי גדוד העבודה בהגיעם לחברון? בראשית שנת תרפ"ה (1924) מנתה הקהילה היהודית בחברון כ־450 יהודים, ספרדים ואשכנזים, שרובם התגוררו בצפיפות ברובע היהודי. בחברון כמו בערים ובישובים אחרים בארץ ישראל: ירושלים, יפו, שכם, שפרעם, עזה, בית שאן ועוד חיו יהודים שכונו 'בני היישוב הישן'. הם גרו בערים אלו לצד הערבים, דורות לפני הקמת היישובים העבריים ברוח התנועה הציונית בסוף המאה התשע עשרה. בעקבות מאורעות הדמים בשנת תרצ"ו (1936) ברחו התושבים היהודים מהערים הערביות ורובם לא שבו. משפחת זינאתי מפקיעין שבה לנחלתה והיא היחידה שמשמרת אורח חיים זה עד היום. מטבע הדברים, שרר לכאורה ריחוק ונתק בין בני הישוב הישן שחיו דורות

חברי גדוד העבודה במחצבה
אתר פיקיוויקי

מערת המכפלה

צילום: יוסף קרנץ, ורשה

בארץ, לבין החלוצים הציוניים שזה מקרוב באו: החלוצים לא הכירו את בני הישוב הישן ואורח חייהם ובני הישוב הישן היו רחוקים מההוויה הציונית הארץ ישראלית החדשה.

בנייה והתעוררות ציונית בישוב הישן בחברון

בעיר חברון התרחש תהליך מעניין בו נפתחו תושביה היהודיים לתנועה הציונית ולרעיונותיה.

באותן שנים נפתחו בחברון מוסדות חינוך ברוח מחלקת החינוך של הוועד הלאומי הציוני, בית החולים הדסה שנסגר בעת מלחמת העולם הראשונה נפתח מחדש כמו גם בנק אפ"ק בניהולו של אליעזר דן סלונים, שהיה בעל קשרים עם הממסד הציוני. באותן שנים עלו יוזמות שונות לרכישת קרקעות בעיר ובסביבתה. קבוצת משתלה של המחלקה החקלאית פעלה בעיר, והתחזקו הקשרים עם הגופים הציוניים.

הקימו לנו גדוד חקלאים וסתתים!

כבר בשנת תר"פ 1920 פנה הרב יעקב יוסף סלונים, רבה האשכנזי של חברון באותה תקופה, למחלקת ההתיישבות של הוועד הלאומי וביקש לסייע בהקמת 'גדוד של חקלאים' עברים בחברון ולעודד סידור של קבוצות 'חוצבים וסתתים עבריים':

"חברים! כולכם יודעים את הערך הגדול שיש בהכנסת קבוצה חיה ורעננה ביישוב הרקוב כאן [...] צעירים רבים בעלי כוחות פיזיים הולכים ומתנוונים, והחלק הכי גדול מהם עוזב את הארץ מחוסר חינוך והשפעה חקלאית. על ידי דוגמה חיה היינו יכולים להשפיע עליהם בהרבה לקרבם אל חיק העבודה ולהוציא מהם גדוד של חקלאים [...] הלאה היינו ניגשים לסדר קבוצת חוצבים וסתתים במחצבות אשר שייכות ליהודים." (הארכיון הציוני, תיק S15/20690)

בראש הקהילה עמד ועד צעיר בראשות מנשה מני ויצחק שמי, שהיו בעלי השכלה ואוריינטציה ציונית מפותחת. הם פנו לנציגי הממסד הציוני להתערב בנעשה בעיר ולהפנות לחברון משאבים ראויים לחינוך, לתעשייה ולהתיישבות. לאורך שנת 1924 פורסמו כתבות נרחבות על הנעשה בחברון בעיתונים 'הארץ' ו'דאר היום', ודווח בהן, בין השאר, על מצבה העגום של קהילת חברון ועל הצורך להפיח בה חיים לאומיים חדשים.

צילום: שלמה ברינסקי, פינקוביץ'

אנשי חברון, מצד שמאל הרב יעקב יוסף סלונים, רבה של חברון

מבקרים ותיירים מירושלים בחברון

לא רק חברי גדוד העבודה הגיעו לנופש בחברון. בידנו תיעוד טיול של כ־140 פועלים מירושלים בחברון ואתריה. המטיילים נפגשו עם הנוער החברוני ושמעו סקירות מפי דוד אבישר - יליד חברון ומפעילי ועדת התרבות של ההסתדרות בירושלים - שהרצה בפניהם על תולדות העיר בבית הכנסת העתיק 'אברהם אבינו' ברובע היהודי. ('בועדת התרבות', הארץ, 24.8.1924).

על אף הפער המנטלי, המפגש של פועלים ושל חברי גדוד העבודה עם העדה החברונית עורר ענין רב. ההכרות עם בני הישוב הישן יצר כר פורה לרעיונות בקרב קבוצת החלוצים מגדוד העבודה. כך עולה מהמשך דבריו של הורוביץ שמתאר את חברון וקהילתה היהודית באותם ימים:

"ברחוב הראשי נמצא גם המלון היחידי של העיר, בית לא גדול השייך למשפחת שניאורסון היהודית שהתגוררה בעיר זה כמה דורות. מנהיגות הישוב היהודי הייתה בידי אחת ממשפחות 'האריסטוקרטיה' היהודית הספרדית שחיו בארץ במשך דורות וידעו דרכיה ומנהגיה - משפחת מני. בני משפחה זו ידעו על בוריה את השפה הערבית וקיימו קשרים הדוקים עם הישוב הערבי. הרב המקומי הספרדי היה מכובד על כולם, מעורה בישוב הערבי והיהודי כאחד. **קיימנו קשרי ידידות עם כל אלו ועם המורה העברי במקום, הוא הסופר והמשורר [יצחק] שמי.**"

חבר הגדוד דוד הורוביץ לא הסתפק בתיאור הטכני בלבד. בדבריו הוא מאפשר לנו הצצה לעוצמת החוויה של הביקור ולרושם שהיא הותירה בו:

"בערבים היינו מסיירים בכרמים או מסבים סביב המדורה ומאזינים לסיפורי הערבים. **כך למדנו להכיר גם צדדים חדשים של חיי הארץ באותם ימים** - את האוירה המיוחדת של מפגש קבוצות אתניות החיות זו לצד זו, את מסורת הישוב הישן, את תרבות החיים וסגנון החיים של ארץ ישראל כחלק מן המזרח. **הייתה זו היכרות בלתי אמצעית עם הישוב היהודי הישן והישוב הערבי כאחד**, שעד אז היו מוכרים לנו מן הספרות בלבד. ישבנו בכרמים תחת כפת השמים זרועי הכוכבים, באוויר הצח של גבעות חברון והקשבנו לאגדות המזרחיות ולצלילי השירה המונוטונית המדברית **כשאסוציאציות תנ"כיות נמהלות בדמיוננו עם אלו של אגדות אלף לילה ולילה...**" (הורוביץ שם עמ' 174-175)

מה אפשר ללמוד מאפיזודה קצרת ימים זו?

השהות בחברון זימנה לחברי גדוד העבודה מפגשים בלתי אמצעיים, ייחודיים וראשונים מסוגם עם הקהילה העברית העתיקה ועם האוכלוסייה הערבית. בשהותם בעיר הם התוודעו לראשונה לאורח החיים של אחיהם בני הארץ ולעיר האבות חברון. החיבור לחבלי ארץ תנ"כיים ולאתרים בעלי משמעות היסטורית ולאומית, העניקו ממד נוסף וממשי לתודעה הציונית של החלוצים. כפי שהתבטאה לימים רחל ינאית בן צבי: "נפגשים כאן שני עולמות עבריים". **היה זה מפגש ישיר בין אחים שבאו ממחוזות שונים ופגשו זה את זה לראשונה. בחברון התרחש חיבור שהותיר על משתתפיו רושם עמוק ומשמעותי.**

צילום: גרשון בר כוכבא

כך עולים אל האבות בשבת

לפני כשלוש שנים, לאחר עיכובים של שנים נחנכה בכניסה למערת המכפלה מעלית שהופכת את הכניסה לנגישה. המעלית עובדת במתכונת מעלית שבת וניתן להשתמש בה בחגים ובשבתות.

כשהחלו העבודות להקמת המעלית, ארגוני שמאל התנגדו להקמתה בטענה מעניינת: מעלית איננה רק מעלית. לדבריהם, זהו אינו רק שינוי אדריכלי אלא שינוי במעמדו של האתר מבחינה מדינית.

ואכן, גם בלי לקבל את טענות המתנגדים, קשה לראות במעלית שבמערת המכפלה רק אמצעי טכני. **עם הקמתה היא נעשתה לסמל ציבורי של הריבונות הישראלית במקום, ובד בבד גם לסמל של מפגש מרתק בין ישן לחדש: מבנה עתיק, ששורשיו נטועים עמוק בהיסטוריה של עם ישראל, מתחבר למנגנון חשמלי חדיש, המאפשר לכולם להגיע אל קברי אבותינו.**

במובן מסוים, זהו גם סיפורה של מעלית השבת. מעלית מודרנית היא מכשיר מורכב, הכולל מנועים ומערכות בקרה משוכללות הדורשות בקרה ובדיקות בטיחות תכופות. אולם כאשר מעלית הופכת ל"מעלית שבת", סדרי פעולתה נקבעים גם לאור עקרונות הלכתיים בני אלפי שנים. בין השאר עומדת ברקע דעת בית הלל, שהלכה כמותם, שאין אדם מצווה על שביתת כליו בשבת; וכן העיקרון התלמודי הקובע שאין להרבות בשבת בהליכה מייגעת אלא לצמצם מאמץ. משום כך, מעלית שבת מתוכננת לפעול באופן אוטומטי, ללא הפעלה של המשתמש.

מבנה עתיק, ששורשיו נטועים עמוק בהיסטוריה, מתחבר למנגנון חשמלי חדיש המאפשר לכולם להגיע אל קברי אבותינו

הצורך בפתרון הזה הולך וגדל. הבנייה לגובה מתפתחת במהירות, ובבניינים בני עשרות קומות מעלית שבת הינה צורך ולא מותרות. מעלית השבת היא אחד העוגנים המאפשרים לחיים המודרניים להתפתח בלי לוותר על מסגרת השבת: כאן באים לידי ביטוי קדמה ומסורת, טכנולוגיה חדשה ועקרונות עתיקים. **צורת המגורים השתנתה לבנייה לגובה אך התוכן היהודי נשאר; הרוח שפיעמה באוהל אברהם במדבר, ובבתי ישראל שבכל דור - מפעמת גם בדורנו, בבניני מגורים גבוהים ובמעליות שבת המותאמות להם.**

בפעם הבאה שתהיו בחברון בשבת, אל תוותרו על שימוש במעלית השבת שבמערת המכפלה, המעלית נבדקה ואושרה לשימוש בשבת על ידי מכון צומת.

הרב נתנאל אוירבך | מרכז תודעה התורה והארץ

המקור האבוד והפפאיה מהודו

■ פרק 2

תקציר מהפרק הקודם: כשהיה הרדב"ז במצרים הוא שם לב שאנשים לא אוכלים חצילים. מבירור שערך הוא גילה שתושבי המקום חוששים לאיסור ערלה, איסור לאכול את פירות העץ במשך שלוש שנים מנטיעתו. לדבריהם, שיח החציל נותן פרי כבר בשנה הראשונה ומת כעבור שלוש שנים, כך שאם נגדיר אותו כעץ, לא ניתן לאכול ממנו לעולם. לאחר שנים, עלה הרדב"ז לארץ ישראל, ושם חיכתה לו הפתעה...

כשדרכו רגליו של הרדב"ז בארץ ישראל, הוא הופתע לגלות שסלט החצילים, שגרם לסערה כה גדולה במצרים, נאכל בארץ ללא חשש. האם תושבי הארץ הקדושה זלזלו באיסור עורלה חמור? ממש לא! הייתה לכך סיבה הלכתית ובוטנית מרתקת.

כאן בארץ ישראל, התיישב הרדב"ז לכתוב תשובה חדשה בשולי תשובתו שנכתבה במצרים, **והוסיף חידוש עצום - אם צמח מניב פרי בתוך השנה הראשונה לזריעתו, הוא מוגדר הלכתית כירק, ולא כעץ.**

הגיוני, נכון? התורה אסרה פרי במשך שלוש שנים, וזה מתאים רק לעץ שלוקח לו זמן לגדול. אך צמח שגדל מהר ומניב פרי תוך חודשים ספורים, הוא ירק לכל דבר. המנהג בארץ ישראל קיבל תוקף, והחציל חזר לתפריט. **אבל כאן רק התחילה הדרמה ההלכתית.**

שנים לאחר מכן, חכמים שקראו את תשובתו של הרדב"ז חיפשו את המקור הקדום לקביעה הזו. אחד הפוסקים, הרב שמואל גרמיזאן, העתיק את הדברים וכתב שהמקור לכלל זה נמצא ב'תוספתא', (קובץ מדרשי הלכה מתקופת התנאים) **אך כאשר הפוסקים חיפשו את המקור המדויק בתוספתא... הם לא מצאו שם שום זכר לכלל הזה!**

כך עברו שנים, עד שבאחד הלילות בתוניס ישב הרב מצליח מזוז רכון על ספריו והתחיל לחקור. הוא חיפש את אותה תוספתא נעלמה שתוכל להוכיח את הכלל של הרדב"ז. לפתע קם ממקומו וקרא בייאוש: 'לא דובים ולא יער!'. התוספתא הזו, טען, פשוט אינה קיימת.

והשאלה נעורה מחדש - מה עושים כשיש כלל הלכתי מבריק, אבל אין לו מקור מפורש בחז"ל? **כאן נחלקו דרכי הפסיקה.**

חכמי ספרד, ובראשם ה'בן איש חי', קבעו - אנחנו סומכים על הרדב"ז. ולכן, כשהגיעה אל ה'בן איש חי' הפפאיה מהודו, פרי שצומח על עץ גבוה במיוחד. פסק הבן איש חי ללא היסוס - כי פרי זה מוגדר כירק, ואין בו איסור עורלה. זאת משום שהפפאיה מניבה פרי תוך שנה מהזריעה, לפי הכלל שקבע הרדב"ז להגדרת ירק.

לעומתם, פוסקים רבים, ביניהם הרב מצליח מאזוז וחכמי אשכנז, טענו - לא מקבלים כלל שאין לו מקור קדום. מבחינתם, אין לקבוע הלכה ולהגדיר צמח כירק גם אם הוא מניב פרי תוך שנה מהזריעה.

הוויכוח, שנולד בגלל החציל במצרים, גלש כעת לפירות טרופיים חדשים שהציפו את העולם.

ואז הגיעה לזירה הפסיפלורה.

איך הפרי החמצמץ והפופולרי מכניס את המטבח שלכם למחלוקת של 500 שנה? על כך, בפרק הבא.

זמרת הארץ

עַל גֶּשֶׁר צַר

עַל גֶּשֶׁר צַר מְהַלֶּכֶת
וְכָל תְּנוּעוֹתַי - נִכְלָמוֹת
אֵין לִי אֶלָּא לָלֶכֶת
הָלוֹךְ וְשָׁמוֹט. וְשָׁמוֹט.

חֹסֶר וַדָּאוּת מָחְלָט
מְשַׁחֶרֶרֶת אֶחִיזָה שֶׁהִתְהַדְּקָה
מָה הַכִּוּוּן? אַיֵּה הַמִּקְלָט?
הַיָּם יִבָּקַע?

לְפֶתַע נִגּוּן עַתִּיק אֶמְתִּי
מֵעֹמֶק הַוָּאדִי עוֹלֶה
רַק בְּבוֹאֲךְ רֵיקָה לַחֲלוּטִין
הַלֵּב מֵאֵלָיו יִתְמַלֵּא

קֹדֶם עוֹזְבִים אֶת הַדָּבָר
רַק אָז מְקַבְּלִים דָּבָר אַחֵר
וְאִם הַמַּיִם מַגִּיעִים עַד צַוָּאר
סִימָן שֶׁהַטּוֹב מְשַׁחֵר

רחלי שראל. נשואה. אמא לשישה.
מורה לספרות ומנחת סדנאות כתיבה

אדום חזה - יערות בנימין. צילום: שחר כהן

שחר כהן מנכ"ל מסו"ל הרי גופנה

הסודות של אדום-החזה

עם התקררות מזג האוויר ושיא נדידת ציפורי השיר מאירופה, מגיע אלינו אדום-החזה כדי לבלות פה את החורף.

וכך תיאר אותו הסופר והצפר העברי אליעזר שמאלי:

זוהי ציפור בודדה וסקרנית שאינה נעה בלהקות, אלא בוחרת לעצמה נחלה קטנה, מדלגת בקפיצות קטנות על הקרקע קרוב למשכנות האדם, ושוברת את דממת החורף.

למרות מראהו המתוק, הוא קנאי וטריטוריאלי מושבע; הכתם הכתום בחזהו משמש סימן אזהרה, ואם יראה את השתקפותו במראה יזהה בה פולש ויילחם בו בעוז.

ואם שאלתם את עצמכם למה הוא נקרא אדום-חזה? אי שם במאה ה - 15 הצבע הכתום עוד לא הוגדר, אז הכל היה גוונים של אדום ולכן נקרא Redbreast - אדום חזה, הצבע הכתום הוגדר במאה ה - 16 ואז כבר לא שונה שמו.

התפריט של אדום החזה כולל חרקים, שלשולים, זרעים, פרות ושיירי מזון של האדם. בגלל חילוף חומרים מהיר הוא חייב לאכול ללא הפסקה, ובלילה קר אחד עלול לאבד כ-10% ממשקל גופו - כמו שאדם במשקל 70 קילו יאבד 7 קילו בלילה אחד.

"ראו באורי 'שזורח"

בדרכו של אורי יצחק חדד הי"ד

"מה שעם ישראל צריך"

"הריני מקבל על עצמי מצוות עשה של 'והורשתם את הארץ וישבתם בה', 'ואהבת לרעך כמוך', 'לא תעמוד על דם רעך'" זה המשפטים שאורי כתב לעצמו ביום הגיוס לצה"ל, עוד לפני שפרצה המלחמה. אורי הי"ד בנם של ציון וחוה חדד, ואח לשירה, ישי וצור, נולד וגדל בבאר שבע, המשפט שכתב לעצמו ביום הגיוס הוא תמצית חייו: האהבה, הנתינה ותשומת הלב לאחר תפסה אצלו מקום משמעותי מגיל צעיר: הוא היה מדריך בבני עקיבא, התנדב ב'מאירים' - עמותה לתמיכה למתמודדים עם אתגרי חיים וגם בעמותת 'קו לחיים' - עמותה הנותנת מענה לילדים הסובלים מנכויות מורכבות. בפשטות, ובחצי הומור היה חוזר ואומר: "מה שעם ישראל צריך".

אוהל אברהם

הכנרת והנחלים שבצפון תפסו מקום מיוחד בליבו של אורי, בכל הזדמנות עלה צפונה. בשיעור א' אורי וחבריו הקימו בחופי הכנרת את: "אוהל אברהם" - אוהל שהיווה עבור הנוער מקום מפגש לשיח, ניגון, לימוד ותפילה. אחד הנערים שאורי ישב איתו באוהל אברהם, סיפר שבמשך שעתיים אורי הסביר לו על הייעוד שלו והפך לו את המחשבה מקצה לקצה, הוא חזר הביתה והתחיל לעבוד ולהגשים את חלומותיו. לאחר נפילתו חבריו ממשיכים להפעיל בימי הקיץ והחופשות את האוהל לזכרו ובכך ממשיכים את דרכו ומפיצים את אורו.

אור גדול

"עדינות הנפש, הצחוק והחיוך המתוק שמתגנב לו, קול של זמיר ונשמה גדולה עם לב עצום. יחד עם זאת, כמו דוד המלך בעת המלחמה - חייל חזק ולוחם שלא מוותר לעצמו". כך כתבה לו אחותו שירה בברכה ליום הולדתו ה21. אורי היה אור גדול ועם זה אור שקט וצנוע, הוא היה בעל נפש מיוחדת, נגע בהרבה אנשים ושימח את רוחם. הוא אהב אנשים בפשטות ובטבעיות, ללא מחיצות, ללא שיפוטיות. לאורי היו המון חברים מכל הגוונים והסוגים ולכולם הייתה ההרגשה שהוא אחד החברים הקרובים.

"הריני מקבל על עצמי מצוות עשה של 'והורשתם את הארץ וישבתם בה', 'ואהבת לרעך כמוך', 'לא תעמוד על דם רעך'" זה המשפט שאורי כתב לעצמו ביום הגיוס

חבר סיפר שבמהלך הלחימה הוא היה "מתחיל לזמר ומזרים את כל המחלקה, מכניס לך שמחה אדירה, אור גדול", חבר נוסף מספר שרק מבט שלו הספיק כדי לעודד, להרים את המורל ולחזק באופן יוצא דופן: "אורי ואני נכנסנו עם תיקים מאוד מאוד כבדים, היה לנו מאוד קשה, וככה היו קטעים שבלי להגיד מילה, הוא בא, דופק לך מבט, מסתכל לך בעיניים ומחייך".

כוחו של ניגון

אורי גדל בבית של שירים, נגינה ואהבה למוזיקה, בית שמח ומלא אורחים. הוא אהב לשיר ולנגן בגיטרה בכל הזדמנות: במפגשים עם החברים, המשפחה וגם בהתנדבות קבועה שימח חולים בבי"ח סורוקה בבאר שבע. אורי היה מוביל את השירה ואת התפילה בצניעות, ובענווה ובפשטות, מסלסל ומתחזן בקולו הנעים. בתפילות ראש השנה ויום כיפור היה עומד ליד אביו ומפייט כאשר סבתא שלו בעזרת נשים דומעת מקולו שחדר לעמקי הלב. ביום העצמאות האחרון לפני שנהרג, באחד המגננים בעזה אורי הוביל את תפילת קבלת עול מלכות שמים, קולו הרעיד את החיילים ונדמה שהתפילה הגיעה עד כיסא הכבוד.

חבר טוב

במוצאי שבת האחרון שאורי היה בבית, הוא קפץ לתת חיבוק לחבר טוב ששלושה מחבריו נפלו באסון הנמ"ר, אורי אמר לאותו חבר: "אחי, אתה יודע שהם היו עושים את המשימה הזאת שוב ושוב אם הם היו צריכים, ואל תדאג, טוב להם למעלה". כאילו לחש לו הייתי עושה את המשימה הזו שוב ושוב למען עם ישראל. הוא תמיד ידע לומר בחיוך את המשפט הנכון בזמן הנכון והיה ה'דבק' שבחבורה. ומאז נפילתו - החברים והמעגלים שאורי נגע בהם מחזירים את האהבה הזו למשפחה עם הרבה יוזמות והנצחות לזכרו שממשיכות את האור שלו בעולם.

מפיצים את האור

יש יוזמות מופלאות של תנועות הנוער בבאר שבע, של החברים מהישיבה התיכונית כפר מימון, של החברים מישיבת ההסדר באיתמר ושל המשפחה, כולם רוצים להפיץ את האור של אורי, ביניהם:

- **חופת אורי** - מטליתו של אורי הוכנה חופה; חברים ומשפחה בוחרים להינשא תחת החופה ולהעיד בכך שהמשכיות החיים והשמחה היא הניצחון האמיתי.
- **משכן אורי** - מתוך החיבור העמוק והמיוחד שהיה לאורי לניגון לשירה ולפיוט, הוקם "משכן אורי" במתנ"ס בית מוריה בבאר שבע. המקום משמש כבית של השראה, מוסיקה וזהות יהודית, ומכנס בתוכו עשייה תרבותית ורוחנית שממשיכה את הניגון שאורי הותיר אחריו.
- **פרוייקט "צוציק"** - בשיתוף פעולה מרגש עם "עדי נגב - נחלת ערן", הוקם פרויקט הנושא את שם החיבה של אורי מהיותו ילד, פרוייקט חברתי שמפיק חגיגות יום הולדת לילדים שלא תמיד זוכים לכך.

קחו איתכם נקודות אור מאורי

אורי התגייס מתוך שליחות, הוא חתר למגע, רצה להיות בין הראשונים, היה לו ברור שזה מה שהוא רוצה לעשות. אורי שירת בחטיבת הנח"ל, גדוד 'שחם' 931, בפלוגת החוד, בכ"ה סיוון תשפ"ד נפל ממטען רב עוצמה בעת טיהור בתים במרחב רפיח. חברים לחדרו בישיבה: "אורי פשוט היה הנקודת אור כפשוטו. ובכל אדם אורי נגע בדרך המיוחדת שלו וגם באופן שמתאים לאותו אדם", את הנקודת אור הזו, מבקשים ההורים, קחו אתכם: "היינו רוצים לבקש שכל אחד יקח נקודת אור מאורי, מהשמחה, מהפשטות, הענווה והצניעות שהיו בו וכך נמשיך להפיץ את אורו, למען כל הגיבורים שמסרו נפשם ובזכותם אנחנו כאן, בעולם המעשה, פועלים וחיים".

www.orihadad.info
אתר לזכרו של אורי

'נשמת כל חי'
השיר שאורי הכי אהב לנגן ולשיר - לזכרו

'ראו באורי שזורח'
סרט זיכרון והנצחה

צילום: אילן שושן

סיור של מנכ"לים ומנהלי ארגוני הנוער בשלבי הבנייה הראשונים

נוטעים שורשים, מצמיחים חוסן ובונים עתיד

מתוך השבר אל הצמיחה: בתי ארגוני הנוער מחזירים לצפון את תחושת השייכות, העשייה והתקווה

"בתי ארגוני הנוער"

דווקא בימים שבהם יישובי הצפון מתמודדים עם אתגרי החזרה הביתה והשיקום לאחר המלחמה, **צומחת יוזמה חינוכית המבקשת להפוך את הקושי להזדמנות, ואת בני הנוער לכוח מוביל בבניית העתיד.**

מועצת ארגוני הילדים והנוער
مجلس منظمات الشبيبة
COYO | council of youth organizations | ISRAEL

מועצת ארגוני הילדים והנוער, ארגון הגג של ארגוני הנוער והחינוך הבלתי פורמלי בישראל, מובילה את מיזם **"בתי ארגוני הנוער"**, בשותפות עם קרן קיימת לישראל (קק"ל), פדרציית ניו יורק, פדרציית לוס אנג'לס ו־JFNA - הפדרציות היהודיות של צפון אמריקה.

במסגרת המיזם הוקמו עד כה מוקדי פעילות חינוכיים אזוריים בקריית שמונה, מעלות ומעלה יוסף, ובימים אלה נמשכת ההיערכות להרחבת הפעילות לשלושה יישובים נוספים.

ייחודו של המיזם

ייחודו של המיזם טמון בחיבור בין ארגוני נוער שונים תחת קורת גג אחת. במקום להציע מסלול חינוכי אחד, בתי ארגוני הנוער מאפשרים לכל נער ונערה למצוא את מקומם, בהתאם לתחומי העניין, לכישורים ולחלומות שלהם. כך, לצד פעילות בתחומי המנהיגות, הזהות והערכים, יכולים בני הנוער להשתלב בהכנה לשירות צבאי ומשמעותי, בעזרה ראשונה והצלת חיים, בטכנולוגיה וביזמות, בהתנדבות ובתרומה לקהילה, בסיירות ובאהבת הארץ.

בין הארגונים השותפים לפעילות: נוער השומר, חוגי סיירות של קק"ל, נוער מד"א, אחריי!, נוער לתת, אות הנוער ונטע מבית עמותת תפוח.

חוסן אישי וקהילתי

המגוון אינו רק יתרון חינוכי. הוא חלק מתפיסת החוסן של המיזם: **ככל שיותר בני נוער מוצאים מסגרת משמעותית, קבוצת שייכות והזדמנות להשפיע - כך מתחזקים גם החוסן האישי וגם החוסן הקהילתי.**

עבור משפחות רבות שחוו פינוי ממושך, ניתוק מהבית ומהחברים וחוסר ודאות, החזרה לשגרה אינה מסתכמת בפתיחת בתי הספר. היא מחייבת גם בנייה מחודשת של תחושת הביטחון, השייכות והאמון בעתיד.

כפי שמבטאת זאת נערה מהצפון: "מאז שפינו אותנו הרגשתי שהרבה דברים השתנו, גם כשחזרנו הביתה. כששמעתי על הפרויקט ממש שמחתי, **רציתי שגם לנו יהיה מקום כזה, שנוכל להיפגש בו עם חברים, לעשות דברים שאנחנו אוהבים ולהרגיש שוב חלק ממשהו."**

כבר היום מעניקים בתי ארגוני הנוער מרחב חינוכי וחברתי משמעותי ליותר מ־300 ילדים ובני נוער, בשיתוף הקהילות והרשויות המקומיות.

> מאחורי המיזם עומדת אמונה עמוקה בכוחו של הנוער הישראלי

כוחו של הנוער

מאחורי המיזם עומדת אמונה עמוקה בכוחו של הנוער הישראלי, ובמיוחד בכוחם של בני ובנות הנוער ביישובי קו העימות. לא רק כמי שזקוקים לחיזוק, אלא כמי שיכולים להיות שותפים פעילים בשיקום הקהילה ובהובלתה. זוהי משמעותה של הערבות ההדדית: המעבר מן ה"אני" אל ה"אנחנו", מן ההתמודדות האישית אל האחריות המשותפת.

חוסן אינו רק היכולת לשוב למה שהיה. חוסן הוא גם היכולת לצמוח מתוך המשבר, להצמיח מנהיגות צעירה ולבנות יחד עתיד טוב יותר. **בצפון הארץ, בין השורשים העמוקים לתקווה המתחדשת, העתיד הזה כבר מתחיל לצמוח.**

Coyo - מועצת ארגוני הילדים והנוער 08-615-4866

מלכי כהן | פעימה
מרכז תודעה מרכז מבקרות נשי

קבר, מעיין ורחם

נפתח בשאלה:

מה המשותף ל: 'חדר', 'מקור', 'מעיין', 'בית הוולד', 'עריסה', 'צרור', 'אֵם' ו'קבר'?

ובכן, במילים אלו מכנים חז"ל את רחם האישה.

כל שם כזה עשוי להיות שער להתבוננות על הרחם ועל המהות הנשית.

המילים 'מקור' ו'מעיין' מסמלים מקום נובע והם ביטוי לעונתיות החודשית;

'בית הוולד','עריסה' ו'אם' מבטאים את בית גידולו של התינוק;

'חדר' - עשוי לרמז על החיבור הזוגי בין איש לאשתו;

ו'צרור' - הוא ביטוי פיזי רוחני למקור החיים של העובר.

ולעומתם, מה מקומו של הכינוי 'קבר'?! קבר הוא לכאורה הרחוק ביותר מן הרחם שמבטאת יותר מכול את ברכת התרחבות החיים. האם קבר עשוי לבטא המשכיות של חיים?!

הדבר תלוי בנקודת המוצא: אם העבר שנטמן באדמה קובר יחד עמו את כל מה שהיה - את החלומות, את האמון, את הערכים - הרי שהעבר היה ונגוז אל הָאַיִן. אבל אם נותרת ירושה רוחנית שמועברת לדורות הבאים, הרי שהמוות אינו חדלון גמור, אלא עוד פרק בסיפור. **ה'עבר' עשוי להפוך ל'עֲבַר'.**

וכך גם בסיפור מערת המכפלה: אחוזת הקבר שרוכש אברהם מיועדת לקבורתם של אמהות ואבות האומה, ותהפוך אבן שואבת לתפילות ותחנונים. אלפי שנים אחרי שנפטרו מן העולם - אדם וחוה, אברהם ושרה, יצחק ורבקה, יעקב ולאה - ממשיכים בני בניהם לשאת את חזונם, להשתוקק ולפעול להגשמתו. הזוגות הללו הביטו השמיימה, צעדו יחד צעדים ראשונים של תיקון עולם, ולנגד עיניהם ראו גדולות ונצורות. **את האופק שהיה להם הם העניקו לנו, ההולכים בדרכם.**

בכוחו של מפגש בין אישה לאיש להביא פרי בטן לעולם. ואם יש להם 'שמיים', הרי שיש להם גם ירושה רוחנית. יש משמעות ופשר לחיים שהם חיים, ל'יחד' שהם זוכים לו, ולהמשכיות שהם יוצרים.

קשר זוגי יכול להיות מכוון ל'כאן ועכשיו' - למה אני זקוקה? מה אתה מבקש? באיזה אופן אנחנו פועלים? מה אנחנו מרגישים? אך אם נשכיל להרים מבט אל האופק, אל מעבר למה ש'אנחנו', אנו עשויים לגלות שלפתחנו ברכה גדולה; ברכה לחיי נצח של דבקות **במקור ובמעיין** החיים, 'וְהָיְתָה... צְרוּרָה בִּצְרוֹר הַחַיִּים' (שמואל א', כ"ה).

טעמים של בית

דסי ארנברג

אין על ריח של שמרים ואין על עוגת שמרים!
אם לא תנסו - איך תדעו???
מצורף המתכון המושלם ☺

בינוני | 30 דק' הכנה | פרווה | 4-6 עוגות

שמרים שוקולד

בצק
1 קילו קמח
2 כפות שמרים יבשים
1 כף אבקת אפיה
7 כפות סוכר
1 כפית גרידת לימון
2 כפות אינסטנט פודינג וניל
4 ביצים M
3/4 כוס שמן
2 כוסות מים חמימים (כוס מדידה)
קורט מלח

מילוי
200 גרם מחמאה/מזולה
200 גרם שוקולד מריר שבור לקוביות
100 גרם אבקת סוכר
1/2 כוס אבקת קקאו
1 כפית תמצית וניל
1 כפית קורנפלור
1/4 כפית מלח

סירופ לעוגה
כוס סוכר
1/2 כוס מים
1/2 כפית תמצית וניל

הכנת הבצק
1. מערבבים במיקסר עם וו לישה את כל החומרים חוץ מהמלח
2. כשמתחיל להתגבש בצק מוסיפים מלח ולשים כ-10 דקות על המהירות הכי נמוכה
3. מעבירים לקערת התפחה, מורחים מעט שמן, ומכסים להתפחה עד להכפלת הנפח
4. מחלקים את הבצק לכדורים לפי הכמות הרצויה (4-6)

הכנת המילוי
1. ממיסים במיקרוגל שוקולד ומחמאה
2. מוסיפים את שאר המוצרים ומערבבים עד שהמילוי הופך לממרח נח למריחה
3. מקררים עד שהמילוי הופך לממרח נוח למריחה
*לחלופין ניתן למרוח ממרח שוקולד
4. ניתן להוסיף חלוה/אגוזים

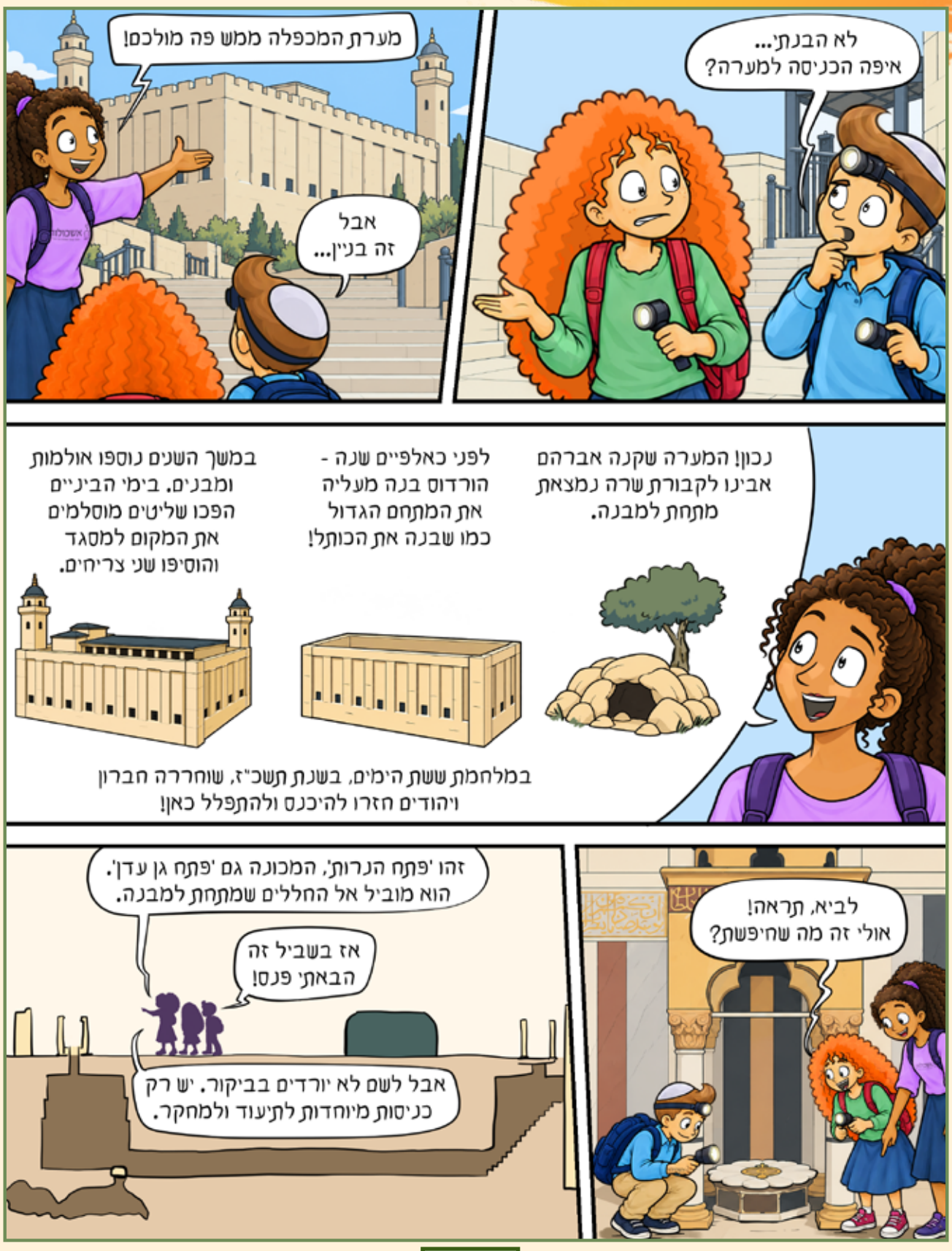
הכנת הסירופ
1. מרתיחים את הסוכר והמים
2. מוסיפים את תמצית הסוכר
3. מערבבים יחד ומורחים על העוגה

אופן הכנת העוגה
1. מחממים תנור ל170 מעלות
2. מרדדים לעלה דק
3. מורחים שכבה נדיבה של מילוי או ממרח שוקולד, מפזרים חלוה ומגלגלים לרולדה
4. חוצים את הרולדה באמצע לאורך וקולעים כמו בורג
5. מניחים בתבנית ומכסים להתפחה עד להכפלת הנפח (כ-45 דקות)
6. מברישים בביצה ומפזרים סוכריות, שוקולד או שומשום ומכניסים לתנור
7. אופים עד לקבלת גוון שחום ויפה, כ-20 דקות
מוציאים מהתנור, ומברישים בסירופ החם

בתיאבון!

על הדרך למטיילים הצעירים שבשטח

חננאל תורגמן

אילו עוד מקומות בארץ קרואים על שם כפילות?
בין הפותרים יוגרל פרס. לתשובות סרקו:

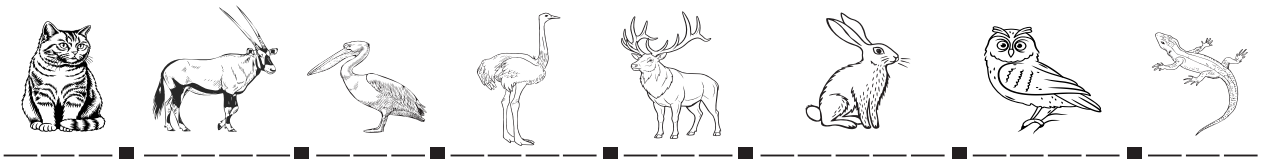
[הזוכה מהעלון הקודם: כרם מאירי, עפרה]

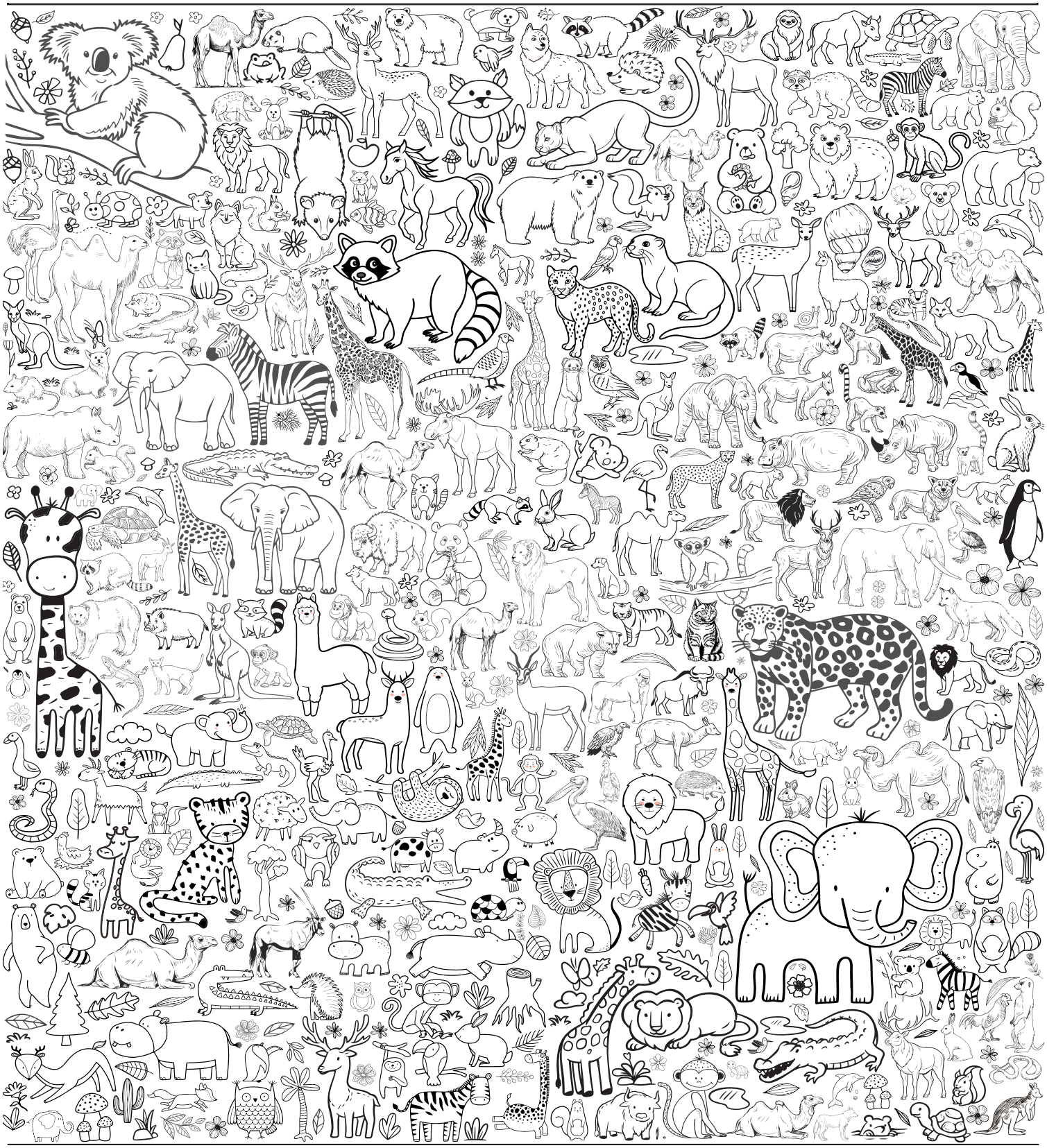
חפש ומצא

ציפי גדרון | מפתחת משחקי רצפה חינוכיים

חידת מקום בארץ
נמצאת בעמוד 19

החיות שנמצאות כאן למטה מתחילות באות של אחד מהאבות או האימהות הקבורים במערת המכפלה.
מצאו את בן זוגה הזהה לה בדיוק. **כתבו** מתחת לחיה את שמו/ה של הדמות.

לגמל יש תפקיד חשוב בפרשת חיי שרה, **מצאו** את 10 הגמלים המסתתרים בחידה.

נופש מסובסד לאלמנות, אמהות, בנות, אחיות, גיסות וסבתות -
בואו להתמלא ולקבל כוחות להתמודד עם תקופה מאתגרת באווירה חמה ומעודדת

מגוון סדנאות:

טראצו | ליבוד | צריבה בעץ | רוקחות
נשימה | כתיבה | פסיכודרמה | זומבה | הדפסה

לתוכנית המלאה ולהרשמה סרקו:

מחיר לנופשת אחת: בחדר של 3 **₪950**
בחדר של 2 **₪990** | יחיד בחדר **₪1700**

ניתן לממש הטבות למשרתי מילואים

לפרטים: 08-6630030

29-31.12.2026
שלישי-חמישי י"ט-כ"א טבת

כשר למהדרין בריכה נפרדת

חצי פנסיון | מספר המשתתפות מוגבל
הסעות בתשלום (בהרשמה מראש) מירושלים ותל אביב

פ.ל.ח יתכנו שינויים

להרשמה ולתכנית המלאה: www.eshkolot-il.com

משרד ההתיישבות והמשימות הלאומיות
האגף לתרבות יהודית
יוצרים חיבור לנשמה